Metodika dluhová pomoc a ztráta bydlení

Město Rotava

1 Účel a cíl vytvoření metodiky prevence ztráty bydlení 3
2 Nástroje pro vypracování metodiky 3
3 Poznatky s praxe 3
1. Metodická část 5
3.1 5
Identifikace a popis základních nepříznivých situací, které mohou vést k zadlužení a tím k ztrátě bydlení 5
Základní situace vedoucí ke ztrátě bydlení 5
3.1.1 Nedostatek finančních prostředků 5
3.1.2 Neplnění finančních závazků spojených s bydlením 6
3.1.3 Neplnění nefinančních závazků spojených s bydlením 6
3.1.4 Ztráta právního nároku na stávající bydlení 7
3.2 Identifikace cílových skupin 7
3.2.1 Nedostatek finančních prostředků 8
3.2.2 Neplnění nefinančních závazků 9
3.2.3 Nedostatek kompetencí 9
4 Kroky ke snížení rizika ztráty bydlení a zadlužování rodin v městě Rotava. 10
4.1 Depistáž 10
4.1.1 Spolupráce v rámci městského úřadu Rotava a jejich organizací 11
4.1.2 Spolupráce v rámci ORP 12
4.1.3 Spolupráce v rámci Karlovarského kraje 14
4.1.4 Celostátní spolupráce 15
4.2 Oslovení možných spolupracujících subjektů 15
4.3 Šíření informací 15
5 Nastavení spolupráce s jednotlivými aktéry. 15
5.1 Nastavení spolupráce s aktéry v rámce města Rotava. 15
5.1.1 Spolupráce v rámci úřadu 16
5.1.2 Spolupráce v rámci organizací a institucí města Rotava 16
5.2 Spolupráce v rámci ORP 17
Odbor správních věcí, obecní živnostenský úřad 17
6 Modelové postupy řešení situací, které by mohli vést k zadlužování a ztrátě bydlení 18
6.1 Nedostatečný příjem klienta 19
6.1.1 Důvody nedostatečného příjmu a možnosti pomoci 19
6.1.1.1 Ztráta zaměstnání – možná pomoc 19
6.1.1.2 Zdravotní problémy – možná pomoc 19
6.1.1.3 Zdravotní problémy člena rodiny a péče o něho 19
7 Dluhové poradenství 20

8 Specifika komunikace s vybranými cílovými skupinami 22
8.1 Senioři 22
8.2 Osoby se zdravotním postižením 22
8.3 Klienti bez domova 22
9 Státní podpora 23
9.1 Přídavek na dítě 23
9.2 Rodičovský příspěvek 24
10 Dávky sociální podpory 25
10.1 Nemocenská 25
10.2 Peněžitá pomoc v mateřství 26
10.3 Dlouhodobé ošetřovné 27
10.4 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství 29
10.5 Ošetřovné 29
10.6 Dávka otcovské poporodní péče 31
11 Důchodové pojištění 32
11.1 Starobní důchod 34
11.2 Invalidní důchod 35
11.3 Vdovský/vdovecký důchod 36
11.4 Sirotčí důchod 37
12 Pomoc v hmotné nouzi 38
12.1 Příspěvek na živobytí 38
12.2 Doplatek na bydlení 39
12.3 Mimořádná okamžitá pomoc 39
13 Dávky pro osoby se zdravotním postižením 40
13.1 Příspěvek na mobilitu 41
13.2 Příspěvek na zvláštní pomůcku 41
13.3 Průkaz osoby se zdravotním postižením 43
13.4 Parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením 45
Parkovací průkaz vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností 45
13.5 Příspěvek na péči 45

1 Účel a cíl vytvoření metodiky prevence ztráty bydlení

a) Vypracování koncepce pro potřebu sociálního pracovníka, který pracuje v rámci dotačního titulu „Sociální práce v Rotavě“
b) Návrh komplexního systému směřující k předcházení ztrátě bydlení (standartní bydlení - byt či obytný prostor podle § 33a odstavce 1, 2 a 4 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi).
c) Udržet rodiny, tak aby nedošlo při různých výkyvech v rodině (příjmová situace, exekuce, sociální situace a jiné) ke ztrátě bydlení

2 Nástroje pro vypracování metodiky

a) Využití nástrojů vycházejí ze stávajícího institucionálního prostředí a využívají existující nástroje (zakotvené v legislativě nebo užívané v praxi).
b) Vlastní zkušenosti získané na základě vykonávání praxe sociálního pracovníka ve městě Rotava.
c) Zjištění vlastního terénního šetření zaměřeného na praxi prevence ztráty bydlení a obecních úřadů
d) Vlastní analýzy problému ztráty bydlení a její prevence na základě odborné literatury, koncepčních, strategických a metodických dokumentů a názorů expertů.

3 Poznatky s praxe

a) Pokud dojde ke ztrátě bydlení, dochází k rozpadu rodiny, ohrožený sociální a společenský vývoj dětí.
b) Nutná řešení krizových situací vyvolaných ztrátou bydlení.
c) Není-li dostatečně vyřešena dostupnost bydlení pro ohrožené skupiny obyvatel, význam prevence jeho ztráty roste. Prevence je přístup doplňkový a nenahrazuje opatření vedoucí ke zvýšení dostupnosti bydlení.
d) Cílová skupina opatření prevence ztráty bydlení musí být jasně popsaná.
e) Slabá pomoc státních institucí
f) Nutná důsledná, systematická, široce pojatá a pravidelně se opakující depistáž. Sociální práce bývá mnohdy zahajována až v okamžiku, kdy ohrožené domácnosti samy vyhledají pomoc.
g) V případě nefunkční depistáže se nedaří poskytovat včasnou intervenci u domácností ohrožených ztrátou bydlení. Nízká efektivita intervencí u pozdě odhalených případů ztráty bydlení má za následek, že uživateli sociálních služeb a klienty sociálních pracovníků jsou většinou již lidé, kteří o standardní bydlení přišli, případně již dlouhodobě standardně nebydlí.
h) Nutnost identifikovat typické situace vyvolávající riziko ztráty bydlení a stanoveny principiální cíle, ke kterým by uplatnění nástrojů mělo vést.
i) Vypracování modelových postupů zaměřených na konkrétní místo (město Rotava), jak takových cílů dosahovat; existující nástroje jsou používány selektivně, bez jednoznačně stanoveného cíle a reflexe postupů.
j) Není nastavena efektivní spolupráce v rámci úřadů (pověřená obec, ÚP, neziskové organizace).

k) Vytváření podmínek pro zvýšení pozornosti k prevenci ztráty bydlení a bázi pro její jednotný vyklad a pro její plošné, systematické a jednotné provádění.
l) Definovat cílové skupiny prevence ztráty bydlení a navrhuje postupy, jak tyto cílové skupiny systematicky oslovovat a vyhledávat; tím vytváří základní podmínku včasného, tedy v pravém smyslu preventivního působení.

m) Stanovovat cíle, ke kterým by řešení těchto situací a zejména jejich příčin mělo vést, a navrhuje postupy, jak těchto cílů dosahovat; existující nástroje systematizuje, poukazuje na vhodnost jejich použití v jednotlivých situacích.

n) Vypracovat systém komplexního řešení situací a poukazovat na efektivní propojení jednotlivých nástrojů.

o) Navrhnout nastavení funkční spolupráce všech relevantních aktérů.

Metodika představuje dostatečně konkrétní metodickou podporu sociálního odboru města Rotava a spolupracujícím organizacím při řešení nepříznivé sociální situace osob spojené se ztrátou bydlení, která **dosud chyběla,** a naplňuje tak jeden z požadavků na opatření formulovaných ve strategickém plánu rozvoje města Rotava.

Většinu postupů mohou snadno využít i další pracovníci – zejména ti, kteří přicházejí do kontaktu s osobami a domácnostmi ohroženými ztrátou bydlení a pomáhají jim v této nepříznivé sociální situaci postupy náležejícími mezi základní postupy sociální práce –, jako jsou sociální pracovníci poskytující sociální služby Metodiky založené na širší spolupráci sociálních pracovníků v rámci institucí mezi sebou a s dalšími aktéry (jako jsou například pronajímatelé bytového fondu).

1. Metodická část

3.1

Identifikace a popis základních nepříznivých situací, které mohou vést k zadlužení a tím k ztrátě bydlení

Nedostatek financí a následné zadlužení vede ke ztrátě bydlení. Prevence ztráty bydlení je z logiky věci zaměřena na předcházení situaci, kdy je domácnost stávající bydlení nucena opustit. Této situaci předchází řada událostí a někdy může trvat relativně dlouhou dobu, než ve ztrátu bydlení vyústí. V odborné literatuře se tyto události označují za tzv. spouštěče, které – pokud nejsou řešeny samostatně či v kombinaci – mohou zapříčinit ztrátu bydlení. Spouštěče se zároveň projevují různými signály, podle kterých lze usuzovat, že byly splněny podmínky pro započetí procesu vedoucího ke konečné ztrátě bydlení. V literatuře se také hovoří o rizikových faktorech, které odkazují na komplexní povahu příčin vedoucích ke konečné individuální ztrátě bydlení, a právě jejich komplexita neumožňuje identifikovat jednoznačný kauzální vztah. Rizikové faktory vznikají na různých úrovních společenských systémů a zvyšují pravděpodobnost, že daná domácnost bude čelit ztrátě bydlení. Vesměs jsou rozlišovány na úrovni strukturální (fáze ekonomického cyklu, struktura bytového fondu apod.), institucionální, vztahové a individuální.
Sociální pracovník při běžném výkonu své činnosti nepřímo ovlivňuje každou z těchto úrovní; nejmenší vliv má na strukturální podmínky, ale předpokládá se, že jako reprezentant, ale také aktivní aktér institucionálních podmínek uplatňuje přímý vliv zejména na individuální a vztahové úrovni domácností.

Základní situace vedoucí ke ztrátě bydlení

- **Nedostatek finančních prostředků**
- **Neplnění finančních závazků spojených s bydlením**
- **Neplnění nefinančních závazků spojených s bydlením**
- **Ztráta právního nároku na stávající bydlení**

3.1.1 Nedostatek finančních prostředků

Nedostatek finančních prostředků je nejčastější příčinou ztráty bydlení, zejména když přejde do své další formy, a tou je neplnění finančních závazků, tedy dluhy.

I když ještě domácnost v prodlení s platbami spojenými s bydlením není, je již ohrožena jeho ztrátou tím, že v důsledku nedostatku finančních prostředků je schopna hradit náklady na bydlení pouze za cenu, že omezí svou spotřebu v dalších oblastech (strava, ošacení, volnočasové aktivity, případně výdaje za léky a zdravotní služby apod.) a v těchto oblastech života je tak deprivovaná.

Dlouhodobá deprivace v ostatních oblastech života (a spotřeby) snižuje udržitelnost daného bydlení a je velmi pravděpodobné, že domácnost v blízké budoucnosti bydlení opustí.

Nedostatek finančních prostředků se ve vazbě na udržení bydlení projevuje zejména výší podílu nákladů na bydlení na příjmu domácnosti a výší reziduálního příjmu, který domácnosti zbývá poté, co uhradí náklady na bydlení.

V okamžiku, kdy podíl nákladů na bydlení roste nad určitou hranici či reziduální příjem klesá pod určitou částku, lze mluvit o vysokém riziku ztráty bydlení. Žádoucí absolutní výši reziduálního příjmu ovšem nelze objektivně nastavit. Na základě poměru mezi náklady na bydlení a příjmem domácnosti a na základě

poměru mezi reziduálním příjmem a životním minimem jsou postaveny výpočty nároků na základní dávky na bydlení. Navrhujeme obdobně nastavit tyto poměry i pro identifikaci situace nedostatečných příjmů pro návaznou sociální práci.

Situaci nedostatečných příjmů konstatujeme tehdy, když:

- jsou náklady na bydlení vyšší než 0,3 příjmu domácnosti (což je velmi hrubě i podmínka nároku na jednu z dávek určenou na bydlení, a to dávku státní sociální podpory, příspěvek na bydlení) anebo
- je reziduální příjem domácnosti nižší než částka životního minima domácnosti.

3.1.2 Neplnění finančních závazků spojených s bydlením

Dluhy na platbách spojených s bydlením představují nejčastější a bezprostřední příčinu ztráty bydlení.

Jedná se o situace:

- kdy je již domácnost v prodlení s úhradou celku nebo části nákladů spojených s bydlením. Základní části těchto nákladů pak tvoří nájemné a náklady na služby u nájemního bydlení, případně jeho ekvivalent u vlastnického bydlení (předpis plateb vč. fondu oprav), a dále náklady na energie placené distribučním společnostem (zpravidla elektřina a plyn). Vyšší riziko pro bezprostřední ztrátu bydlení představuje prodlení s úhradou nájemného v případě nájemního bydlení, případně analogických plateb v případě vlastnického bydlení (byť v případě vlastnického bydlení je vyšší riziko ztráty bydlení v důsledku nesplácení hypotečního úvěru než v důsledku porušování závazků vlastníka bytové jednotky). Občanský zákoník tuto povinnost stanovuje v § 2291, odstavci (2): „Nájemce porušuje svou povinnost zvlášť závažným způsobem, zejména nezaplatil-li nájemné a náklady na služby za dobu alespoň tří měsíců“.

- dluhy na platbách za energie představují, zejména z dlouhodobého hlediska, riziko pro udržitelnost bydlení; ať už z toho důvodu, že se byt po odpojení od zdroje energií stane neobyvatelným, nebo z důvodu, že domácnost nebude dodržovat povinnosti spojené s titulem nájemce či vlastníka. Neplnění finančních závazků může být zároveň efektem nedostatečných finančních prostředků jako i nedostatku kompetencí k tomu být si vědom svých závazků a být schopen je naplňovat a kompetencí potřebných k racionálnímu vyhodnocení důsledků takového jednání.

3.1.3 Neplnění nefinančních závazků spojených s bydlením

Kromě neplnění finančních povinností a závazků může být rizikem ztráty bydlení i situace, kdy nájemce neplní závazky spojené s bydlením nefinanční povahy: domácnost se dostává do konfliktu s povinnostmi, které jí plynou z titulu nájemce, případně vlastníka bytu. Obecně se jedná o situace, kdy se nájemce chová tak, že porušuje povinnosti dané občanským zákoníkem a tím zvyšuje riziko výpovědi nájmu. Dle občanského zákoníku (§ 2256, § 2258 a § 2291) lze tyto situace definovat následovně:

• Nájemce nedodržuje pravidla obvyklá pro chování v domě a pokyny pronajímatele pro zachování náležitého pořádku obvyklého podle místních poměrů.

• Nájemce poškozuje byt nebo dům závažným nebo nenapravitelným způsobem, způsobuje jinak závažné škody nebo obtíže pronajímateli nebo osobám, které v domě bydlí, nebo užívá neoprávněně byt jiným

způsobem nebo k jinému účelu, než bylo ujednáno. V praxi bývá chování nájemce, kterým porušuje své povinnosti, často spojováno s označením „asociální“, „nepřizpůsobivé“ apod. a bývá také považováno za jednu z častých příčin ztráty bydlení. Toto označení plyne z předpokladu, že se takto nájemník chová vědomě, případně záměrně. Zároveň však výklad, zda určité chování nájemce naplňuje tuto podstatu, závisí na interpretaci sociálního prostředí nájemce, v tomto případě zejména pronajímatele a sousedů. Tyto situace jsou tedy často vytvářeny sociálně, na základě různých předpokladů, často i stereotypů a předsudků.

- Neplněním nefinančních závazků spojených s bydlením rozumíme tedy jednak situace, kdy se sám nájemce / členové domácnosti chovají ve vztahu k bydlení rizikově (například nadměrné užívání alkoholu, užívání, výroba a prodej omamných a psychotropních látek, hádky, konflikty, porušování hygienických norem, rušení nočního klidu, hluk, pobyt nepřiměřeného počtu osob v bytě, nadměrné shromažďování lidí ve společných prostorách domu, časté návštěvy, „courání“, nadměrné hromadění věcí v bytě a společných prostorách, ničení vybavení v bytě a společných prostorách, zanedbávání úklidu, chov zvířat neadekvátní k prostorovým možnostem apod.).

3.1.4 Ztráta právního nároku na stávající bydlení

Jde o situaci, kdy dojde ke změně stavu užívání stávajícího bydlení, zejména v důsledku ukončení platnosti nájemní smlouvy, v případech:

- vypršení lhůty platnosti smlouvy na dobu určitou (spojené s neznalostí lhůty, postupu jejího prodloužení či promeškání lhůty pro žádost o její prodloužení – často nájemce nemá zájem o další prodloužení a svého nájemníka neupozorní na konec platnosti nájemní smlouvy).

- úmrtí, rozvodu či odchodu (včetně nástupu výkonu trestu) člena domácnosti, se kterým byla uzavřena nájemní smlouva; podle § 2279 odstavce (1) občanského zákoníku „Zemře-li nájemce a nejde-li o společný nájem bytu, přejde nájem na člena nájemcovy domácnosti, který v bytě žil ke dni smrti nájemce a nemá vlastní byt. Je-li touto osobou někdo jiný než nájemcův manžel, partner, rodič, sourozenec, zeť, snacha, dítě nebo vnuk, přejde na ni nájem, jen pokud pronajímatel souhlasil s přechodem nájmu na tuto osobu“;

- úmrtí či odchodu člena domácnosti, kterému byl byt přidělen z titulu zdravotního postižení (například u bytů zvláštního určení), na které se nevztahuje výše zmíněný paragraf občanského zákoníku upravující přechod nájmu.

3.2 Identifikace cílových skupin

Spouštěče, samostatně či v kombinaci, iniciují vznik sociálně nepříznivých situací, které mohou zapříčinit ztrátu bydlení. Projevují se různými signály, na základě kterých lze usuzovat, že byly splněny podmínky pro započetí procesu vedoucího ke konečné ztrátě bydlení. Signály jsou však zároveň užitečným pomocníkem při řešení nepříznivých situací, protože vytvářejí předpoklady pro včasné rozpoznání situace a její řešení ještě předtím, než se naplno projeví jejich důsledky.

3.2.1 Nedostatek finančních prostředků

• výrazný pokles příjmů v důsledku ztráty zaměstnání, nemoci nebo přechodu do ekonomické neaktivity (péče o nezaopatřeného člena, přechod do důchodu apod.);

• nepřiměřené zvýšení nákladů na bydlení (nájmu, případně energií);

• dlouhodobé setrvávání ve stavu hmotné nouze;

• ztráta příjmu významného člena domácnosti. Ztrátou příjmu významného člena domácnosti rozumíme události, kdy náklady a další závazky spojené s bydlením zůstávají na zbylých členech domácnosti poté, co z hlediska příjmů a kompetencí významný člen domácnosti opustil domácnost (významný člen domácnosti zemřel nebo ji po rozvodu, rozchodu či založení vlastní domácnosti opustil; zemřela pečující osoba, případně přestala bez náhrady péči poskytovat). Mezi takto významné členy domácnosti patří zejména manželé, druzi, partneři, ale také děti a další členové domácnosti, kteří se na jejím hospodaření a chodu významně podíleli. Obdobně významnou osobou je v tomto kontextu také pečující osoba, přestože v domácnosti nemusí žít, ale podílí se zprostředkovaně na jejím chodu. Do cílové skupiny prevence ztráty bydlení v souvislosti se situací nedostatku finančních prostředků patří například osoby s nízkými příjmy (v evidenci uchazečů o zaměstnání či pracující chudí, jejichž příjem ze zaměstnání se pohybuje na úrovni minimální mzdy), invalidní důchodci, starobní důchodci, osaměle žijící osoby a osamělí rodiče, ale také osoby, jež opustil (zemřel, rozvedl se, domácnost opustil) manžel či partner. Spouštěče situace B: neplnění finančních závazků Mezi spouštěče neplnění finančních závazků patří všechny z těch, které jsou zároveň spouštěči situace nedostatku finančních prostředků, ale také:

• ztráta pomoci významného člena domácnosti či pečující osoby, který se do té doby staral o chod, hospodaření domácnosti a také o úhradu nákladů spojených s bydlením;

• psychické onemocnění, v jehož důsledku se vytrácí kompetence potřebné k plnění závazků;

• fyzické omezení v důsledku nemoci či úrazu, které neumožňuje fyzicky zajistit plnění závazků; osoba není schopna fyzicky zaplatit náklady, protože nemůže dojít na poštu zaplatit složenku, udělat změnu platebního příkazu apod. a není schopna si plnění závazků zajistit jinak, například pomocí blízké osoby apod.;

• institucionalizace 15 Výraz „institucionalizace“ zavádíme z důvodu potřeby stručného a výstižného označení pro situace, kdy se osoba (dočasně) ocitá v institucionální péči, nejčastěji spojené s hospitalizací či nástupem výkonu trestu. Označení této situace odvozujeme od výrazu „deinstitucionalizace“, který se v kontextu veřejné politiky ČR objevuje v souvislosti s trendem transformace pobytových služeb, ústavní či psychiatrické péče. Institucionalizace může zapříčinit jak výpadek příjmu, tak prostorovou překážku pro plnění závazků; institucionalizovaná osoba není schopna fyzicky zajistit plnění závazků jako v předchozím případě, ne však proto, že by jí to nedovoloval její fyzický stav, ale z toho důvodu, že se dlouhodobě nezdržuje ve svém bytě a v místě svého bydliště. Mezi hlavní příčiny budou převážně patřit chronické či naopak nenadálé zdravotní potíže, psychické či fyzické povahy. Spouštěčem ztráty bydlení se stává až situace, kdy se tato osoba dostává do institucionální péče (ale ve svém přirozeném domácím prostředí byla schopna tyto závazky plnit). Jde zejména o situace, kdy se osoba dostává do institucionální péče náhle a bez přípravy (psychické ataky, zdravotní kolapsy na ulici apod.), případně žije osaměle, bez osobních vazeb s dalšími lidmi.

Do cílové skupiny prevence ztráty bydlení v souvislosti se situací neplnění finančních závazků patří obdobně jako u předchozí situace osoby s nízkými příjmy (v evidenci uchazečů o zaměstnání či pracující

chudí, jejichž příjem ze zaměstnání se pohybuje na úrovni minimální mzdy), invalidní důchodci, starobní důchodci, osaměle žijící osoby, zvláště ty se zdravotním postižením, a osamělí rodiče, ale také osoby, jež opustil (zemřel, rozvedl se, domácnost opustil) manžel či partner, a osoby nastupující výkon trestu.

3.2.2 Neplnění nefinančních závazků

Spouštěče situace neplnění nefinančních závazků jsou obdobné jako u neplnění finančních závazků a obdobná je i cílová skupina.

- Nájemce nedodržuje pravidla obvyklá pro chování v domě
- Nájemce poškozuje byt nebo dům

Ztráty právního nároku na užívání bytu

- ztráta člena domácnosti (úmrtí, rozvod, rozchod), který byl podmínkou pro trvání nároku na bydlení dané domácnosti, případně uzavření smlouvy na dobu určitou. Cílovou skupinu nelze jednoduše stanovit, obecně do ní patří všechny domácnosti v případě, že je nájemní smlouva uzavřena pouze s jedním z významných členů domácnosti a domácnost je složená z dvojice seniorů apod.
- uzavření nájemní smlouvy na dobu určitou. Ke ztrátě právního nároku dochází většinou v důsledku událostí, které osoba nemůže aktivně ovlivnit, případně jí efektivně předejít. Riziko, že situace nastane, je zvyšováno nedostatkem kompetencí, jak situaci rychle a účinně řešit.

3.2.3 Nedostatek kompetencí

Riziko ztráty bydlení se zvyšuje kumulací spouštěčů (například když po úmrtí významného člena domácnosti, který byl zároveň pečující osobou, zůstává v domácnosti pouze fyzicky postižený člen). Zásadní roli pro zvýšení rizika hrají kompetence významných členů domácnosti, zvláště těch, se kterými je uzavřena nájemní smlouva, a zvláště v případech, kdy jde o domácnosti osaměle žijících jednotlivců. Nedostatek kompetencí je považován za rizikový faktor sociálního vyloučení jako takového. Kompetence zahrnují znalosti (informace), dovednosti (znalost postupu) a schopnosti (použití postupu). Nízké kompetence jsou obvyklým problémem u domácností se členy s nízkým vzděláním, případně v kombinaci s nízkým nebo naopak vysokým věkem zaopatřených osob; domácností seniorů; domácností, ve kterých žije osaměle osoba s mentálním postižením, případně s psychickým onemocněním; osob v minulosti dlouhodobě institucionalizovaných; domácností příslušníků romské menšiny; osob s dlouhodobými předchozími institucionalizacemi cizinců apod. Nedostatek kompetencí hraje nejvýznamnější roli v situacích neplnění závazků, a to jak finanční, tak nefinanční povahy.

- Obvykle se projevuje tak, že domácnost: ν nemá informace, například: neví, že (ne)finanční povinnosti a závazky neplní
- neví, jaké jsou její (ne)finanční povinnosti a závazky;

- ví, že závazky neplní, ale není si plně vědoma důsledků, které její jednání může mít
- nezná postup, například neví, jakým způsobem by měla závazky plnit;
- pokusila se plnit své závazky, ale nedodržela očekávaný postup a nebyla úspěšná.

Nedostatek kompetencí je v praxi často zaměňován za morální kategorie (lhostejnost, nedbalost, vypočítavost apod.), v zahraniční literatuře jsou popisovány časté případy, kdy takto bývají označováni lidé, u kterých je následně zjištěno psychické onemocnění apod. V některých případech se také nadále v přístupu osob vykonávajících pomáhající profese, zdravotní péči, úředníků apod. projevuje tendence u svých klientů (nevědomě) předpokládat stejné kompetence, které mají oni sami, přestože na vědomé úrovni vědí, že klienti většinou mají nižší vzdělání, nižší sociální status, jiné zkušenosti, sociální kontext, ve kterém se pohybují apod., a neumí nebo nesnaží se tak přizpůsobit své jednání potřebám těchto klientů. Velký význam tento předpoklad hraje právě v situacích, kdy se domácnost pokouší svou situaci vyřešit v kontaktu se zástupci sociálního systému, ale odchází s nepořízenou, protože není schopna se v rámci tohoto kontaktu chovat tak, jak se od ní očekává (např. že nebude zvyšovat hlas, že bude schopna sama vyplnit formulář, že bude mít u sebe pero, že má hotovost na zaplacení poplatku apod.). Z těchto důvodu je vhodné klienty kvůli neznalosti základních informací, postupů (pravidel slušného chování apod.) morálně neodsuzovat („Jak to, že tohle nevíte, vždyť jste dospělý člověk?“ apod.) a nekritizovat, ale snažit se je vstřícným a pomáhajícím přístupem podpořit, aniž by došlo k rezignaci na mobilizaci zdrojů na straně klientů a jejich okolí.

4 Kroky ke snížení rizika ztráty bydlení a zadlužování rodin v městě Rotava.

4.1 Depistáž

Klíčovou součástí (sekundární) prevence je vyhledávání rizikem ohrožené populace, v našem případě tedy populace ohrožené rizikem ztráty bydlení. Aktivity spojené s vyhledáváním této populace se označují jako „(sociální) depistáž“. Vzhledem k tomu, že ne každý občan je schopen vyhledat poradenská místa, provádějí sociální pracovníci obecních úřadů, v rámci svých legislativních pravomocí, sociální depistáž.

- Depistáž se provádí formou místního šetření, na základě upozornění nebo jiného způsobu zjištění problémové situace. V rámci místního šetření se pak získávají informace a podklady pro další sociální práci, navazování kontaktů a eliminaci rizik s cílem plné integrace klienta“.
- Depistáž je základním nástrojem sociální práce pro vědomé, cílené a včasné vyhledávání jedinců či skupin ohrožených sociálním vyloučením nebo jinou sociální událostí v jejich sociálním prostředí.

  Zjištění z praxe ukazují, že se lidé ohrožení ztrátou bydlení a bezdomovectvím ocitají v záchranné síti nejčastěji až v okamžiku, kdy je jejich nepříznivá sociální situace v takovém stadiu, že sekundární prevenci vylučuje (osoby, jejichž dluhy spojené s bydlením již dosáhly takové výše, či vztahy s ostatními obyvateli domu nebo majitelem bytu jsou již tak vyhrocené, že je lze těžko řešit; osoby, jimž byla vypovězena nájemní smlouva, na něž již byla podána žaloba o vystěhování apod.).

  Vzhledem k tomu je třeba depistáž považovat za nedílnou součást sociální práce v rámci prevence ztráty bydlení a protidluhových opatření, je třeba položit na ni velký důraz. Dále vzhledem k tomu, že je obtížné přesně určit konkrétní charakteristiky cílové populace ohrožené ztrátou bydlení, je vhodné ji pojmout velmi široce.

Tento stav indikuje, že je v populaci velký počet domácností, které mohou obtížně vycházet s úhradou nákladů na bydlení, ale v sociální síti nejsou zachyceny! O domácnostech potenciálně ohrožených ztrátou bydlení tedy v žádném případě nelze uvažovat jako o podmnožině příjemců příspěvku na bydlení či doplatku na bydlení ani ji automaticky ztotožňovat s typickými klienty sociálního systému.

- v náplni práce sociálního pracovníka městského úřadu Rotava se musí objevit:
- propagace a seznamování občanů s nabídkou obecního úřadu v agendě sociální práce.
- Pomocí depistáže vyhledává a navazuje kontakt s potencionálním klientem v jejich přirozeném prostředí.
- Spoluvytváří a koordinuje preventivní aktivity, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.

Vyhledávání klientů v jejich přirozeném prostředí je možné tehdy, pokud je velmi dobře známá cílová skupina a lze ji v populaci hledat podle charakteristik, jejichž rozpoznání je snadné. To však neplatí u široce pojaté prevence ztráty bydlení. Každý člen odboru sociálních věcí v Rotavě by měla realizovat depistáž opakovaně v určitých intervalech, minimálně formou informační kampaně. Předávat si vzájemně informace.

Proces depistáže je také výhodnou příležitostí pro efektivní navazování spolupráce s dalšími subjekty. Koordinaci a spolupráci chápe jako „spolupráci na úrovni sociálních pracovníků zainteresovaných institucí. Sociální pracovníci mají připravenou síť pro řešení všech typů sociálních problémů/událostí. Předpokladem je dokonalá znalost subjektů začleněných v síti. Spolupráce nastavená na partnerském principu. Důležitou sítí jsou pro sociální pracovníky na městském úřadu kontakty s jednotlivými odbory či útvary v rámci úřadu“.

Z tohoto vyplývá, že základním kamenem práci s klientem je kvalitní vyhodnocení situace a dokonalá znalost připravené sítě a tím využití ve prospěch klienta všech subjektů, které mohou podpořit v daném případě klienta a vyřešení jeho problému. Velice důležité je používání připravené sítě při samotné depistáži.

Nastavení komplexního systému široce pojaté depistáže Systém provádění depistáže je navržen tak, aby nejenom zachytil v maximální možné míře všechny potenciální klienty prevence ztráty bydlení, kteří by mohli potřebovat pomoc, ale také mobilizoval všechny aktéry, kteří by se mohli na řešení nepříznivé sociální situace spojené s rizikem ztráty bydlení podílet, vytvořil jejich síť a zahájil s nimi komunikaci a další spolupráci. Mezi tyto aktéry patří nejenom sociální pracovníci vykonávající ve městě Rotava. V rámci další působnosti obecního úřadu lze zachytit osoby ve všech situacích, které identifikujeme jako vedoucí ke ztrátě bydlení, tedy:

- osoby s nedostatkem finančních prostředků;
- osoby s rizikem neplnění finančních závazků;
- osoby s rizikem neplnění nefinančních závazků
- a osoby v situaci ztráty právního nároku.

4.1.1 Spolupráce v rámci městského úřadu Rotava a jejich organizací

V rámci struktury městského úřadu Rotava je účelné navázat spolupráci zejména s těmito pracovišti:

- bytový odbor, případně správa nemovitostí, zajišťující správu bytového fondu v majetku obce, zachytí u osob v nájemním vztahu k obci zejména osoby ve zpoždění s platbou nájemného, dále osoby, na které si okolí stěžuje pro neplnění nefinančních závazků (hluk, nepořádek, zápach apod.) i osoby v situaci ztráty právního nároku na byt;

- matrika obecního úřadu může zachytit osoby, jimž zemřel partner a které by mohly mít problémy s plněním závazků spojených s bydlením (zejména osamělí senioři, invalidní důchodci, osoby se zdravotním postižením, ale také osamělí rodiče apod.); v sociální kurátoři zachytí osoby, které budou čelit riziku neplnění závazků v důsledku nástupu výkonu trestu (zvláště, pokud žijí osaměle);
- OSPOD zachytí domácnosti s nedostatkem finančních prostředků a neplněním nefinančních závazků; v odbor životního prostředí, případně jiný odbor, který má v agendě vybírání poplatků za komunální odpad, zachytí případy opakovaných dluhů na poplatcích za komunální odpad, které mohou indikovat nedostatek finančních prostředků.
- Městská policie může upozornit na osoby, na které si okolí stěžuje pro neplnění nefinančních závazků (hluk, nepořádek, zápach apod.)
- APK – asistenti prevence kriminality – denně hovoří s lidmi na ulici a často se dozvědí důležité věci o našich občanech. Svěřují se jim vzhledem jejich místní znalosti.
- Škola a školka – pokud dochází k problémům v rodině, většinou se platební neschopnost projeví i v těchto příspěvkových organizací města. Nezaplacené obědy, děti nejsou vybaveni pro výuku, zhoršená hygiena dětí, neudržované oblečení nebo jejich nedostatek vzhledem ke klimatickým podmínkám.
- Komise pro soužití občanů při městském úřadu Rotava. Komise se skládá s občanů různých cílových skupin, národnostních menšin. Je třeba, aby se sociální pracovník pravidelně zúčastňoval jejich sezení. Na těchto sezeních se mohou objevit různá témata, která můžou být jako dobrý signál pro dění ve městě, např. chystané omezení některých továren nebo výrobních provozů a tím spojené propouštění.
- Pečovatelská služba Rotava – sociální pracovník pečovatelské služby je součástí sociálního odboru města Rotava. Provádí depistáž v rámci své pracovní náplně a často se dozvídá od klientů o finančních problémech, o možné ztrátě bydlení nejen jejich samotných, ale i jejich rodin.
- V rámci široce pojaté depistáže mohou plnit také subjekty, které nejsou běžně vnímané jako aktéři poskytování sociální pomoci. Ale tím, že běžně navštěvují osoby v jejich domácnostech, mohou se snáze než jiní aktéři setkávat s osobami v nepříznivých sociálních situacích, které, přesto, či právě proto, že by to jejich situace vyžadovala, nejsou zasíťováni v sociálním systému.
  Mezi tyto subjekty by mohli patřit například poštovní doručovatelé, údržbáři (zvláště ti zajišťující údržbu obecního bytového fondu apod.), domovníci apod. Jejich role by se však měla omezit na předání informace o působnosti sociálního pracovníka potenciálně potřebným osobám. V praxi také dochází k předávání informací o ohrožených osobách ze strany jejich přirozeného prostředí (sousedů apod.). Byť s sebou tento způsob nese nemalá rizika (takové předání informace může být nástrojem „pomluvy“, „pomsty“ apod.), není na místě jeho přínos a priori bagatelizovat a je vhodné takto předané informace prověřit. Sociální pracovníci města by tedy měli aktivně oslovovat tyto aktéry, žádat je o distribuci informace o tom, co sociální pracovník nabízí těm osobám, které by podle jejich, byť laického, soudu mohly takovou pomoc potřebovat.

4.1.2 Spolupráce v rámci ORP

- **Odbor sociálních věcí Kraslice** – pracovníci z tohoto odboru dávají podněty ze svých šetření a žádají o spolupráci se sociálním pracovníkem z Rotavy. Sociální pracovník města Rotava může požádat o spolupráci, či případnou pomoc.
- **Zdravotnická zařízení** – při depistáži spolupracuje jak s obvodními lékaři, kteří často žádají o spolupráci při jejich zjištění, tak se specialisty. Lékaři často navazují kontakt se sociálním pracovníkem pečovatelské služby a informují ho o sociální nouzi ošetřované osoby a o možnostech jak jim pomoc.

V rámci zdravotnických pobytových zařízení (nemocnice, LDN, psychiatrické kliniky, rehabilitační zařízení) a ordinací (praktických, geriatrických) lékařů, případně v rámci agendy posudkových lékařů lze zejména zachytit:

- osoby s nedostatkem finančních prostředků;
- osoby s rizikem neplnění finančních závazků;
- osoby s rizikem neplnění nefinančních závazků
- osoby v situaci ztráty právního nároku
- zachytí osoby, u kterých bude podezření, že finančně strádají a v důsledku toho mohou být v ohrožení života
- ν zdravotnická zařízení zachytí osoby, které se ocitají v institucionální péči náhle, dlouhodobě a nikdo je nenavštěvuje, a lze mít podezření, že nebudou plnit své povinnosti spojené s bydlením

- **Úřad práce Kraslice** provázanost se sociálními pracovníky při spolupráci podávání žádostí osoby v nouzi. Diskutují o možné podpoře osob v nouzi. Získávání zaměstnání, rekvalifikací a kurzů, případná další podpora osob nacházející se v nouzi.
  V rámci působnosti Úřadu práce ČR (kontaktního pracoviště) lze zachytit:
  - osoby s nedostatkem finančních prostředků; 20
  - osoby s rizikem neplnění finančních závazků
  - a osoby s rizikem neplnění nefinančních závazků

  Úsek zprostředkování zaměstnání zachytí
- osoby v evidenci úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání
- zejména osoby, jejichž příjem náhle poklesl v důsledku ztráty zaměstnání; důležitá je jak fáze těsně po začátku evidence, tak po skončení podpůrčí doby (výplaty podpory v nezaměstnanosti);
  úsek nepojistných sociálních dávek zachytí klienty dávkových systémů; tyto osoby jsou již sice zachyceny v sociální síti, ale nadále se mohou nacházet v situaci nedostatku finančních prostředků, neplnit své finanční povinnosti apod.; ν úsek dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči zachytí osoby, které mohou v důsledku svého zdravotního postižení trpět nedostatkem finančních prostředků i problémy spojenými s neplněním závazků, zvláště žijí-li osaměle.
- **Neziskové organizace** zabývající se při pomoci o rodinu, seniory, osoby závislé na drogách či jiných návykových látkách a jiných. Nutná znalost, které se pohybují jak po samotném území města Rotava, ORP, ale i v Karlovarském kraji. Při dobré znalosti působnosti a zaměření na cílové skupiny je většinou i dobře zpracovaná síť pomoci klientům a zároveň je záruka, že sociální pracovník jak při samotné depistáži, tak při samotném řešení dokáže tuto síť plně využít.
- **Zdravotní pojišťovny** – zajištění zdravotních a kompenzačních pomůcek, lázní, proplacení některých zdravotních úkonů či léků. Je zde opět nutná návazná spolupráce s lékaři.
- **Sociální služby** – registrované sociální služby uvedené v registru sociálních služeb. Schopnost sociálního pracovníka s tímto registrem pracovat a znát úlohu sociálních služeb a následné využití pro klienty.

- osobní asistence
- pečovatelská služba
- podpora samostatného bydlení
- odlehčovací služby
- sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče
- kontaktní centra
- krizová pomoc
- intervenční centra

- služby následné péče
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- terapeutické komunity
- terénní programy s
- sociální rehabilitace
- sociální poradenství
- tísňová péče
- telefonická krizová pomoc
- nízkoprahová denní centra
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- sociálně terapeutické dílny

- **pronajímatelé bytového fondu**, pronajímatelé soukromí; ν pronajímatelé zachytí osoby, které jsou ve zpoždění s platbou nájemného, ale také ty, u kterých je podezření, že strádají; ν dále pronajímatelé zachytí osoby, na které si okolí stěžuje či se kterými pronajímatel řešil neplnění závazků.

- **Správa sociálního zabezpečení** administruje dávky důchodového pojištění; jako taková může přicházet do kontaktu s osobami, které žádají o přiznání dávek důchodového pojištění, ale zároveň projevují zájem o další služby, které jim SSZ ze své podstaty nemůže nabídnout. Její role může spočívat zejména v předávání kontaktu na sociální pracovníky ORP a obcí v místě bydliště žadatele.

- **Policie České republiky** přicházejí do kontaktu s osobami a domácnostmi, které selhávají v plnění nefinančních závazků spojených s bydlením, v rámci sousedských neshod, domácího násilí, narušování nočního klidu apod. Může sehrávat významnou roli v předávání informací o takových osobách a domácnostech.

- V rámci široce pojaté depistáže mohou, zvláště v malých městech, kde sociální práce absentuje, plnit také subjekty, které nejsou běžně vnímané jako aktéři poskytování sociální pomoci. Ale tím, že běžně navštěvují osoby v jejich domácnostech, mohou se snáze než jiní aktéři setkávat s osobami v nepříznivých sociálních situacích, které, přesto, či právě proto, že by to jejich situace vyžadovala, nejsou zasíťováni v sociálním systému. Mezi tyto subjekty by mohli patřit například poštovní doručovatelé, údržbáři (zvláště ti zajišťující údržbu obecního bytového fondu apod.), domovníci apod. Jejich role by se však měla omezit na předání informace o působnosti sociálního pracovníka potenciálně potřebným osobám. V praxi také dochází k předávání informací o ohrožených osobách ze strany jejich přirozeného prostředí (sousedů apod.). Byť s sebou tento způsob nese nemalá rizika (takové předání informace může být nástrojem „pomluvy“, „pomsty“ apod.), není na místě jeho přínos a priori bagatelizovat a je vhodné takto předané informace prověřit. Sociální pracovníci obcí by tedy měli aktivně oslovovat tyto aktéry, žádat je o distribuci informace o tom, co sociální pracovník nabízí těm osobám, které by podle jejich, byť laického, soudu mohly takovou pomoc potřebovat.

4.1.3 Spolupráce v rámci Karlovarského kraje

- **Krajský úřad karlovarského kraje**
  Spolupráce s pracovníky ze sociálního odboru
- **Neziskové organizace pracující v rámci Karlovarského kraje**

Vzhledem k množství sociálně slabých osob v Rotavě je třeba počítat s pomocí neziskových organizací, které dokáží pomoc při ztrátě bydlení, nebo při nemoci, když už nedokáže klient žít ve svém domácím prostředí. Dalším faktorem je potravinová pomoc. Je třeba tyto organizace oslovovat a spolupracovat s nimi.

- **Spolupráce se sociálními pracovníky v krajských nemocnicích.**
  Je možno zachytit obyvatele Rotavy v sociální nouzi. Potřebují pomoc se zaplacením svých pohledávek a závazků. Odstraní riziko, že při návratu z nemocničního zařízení nemají v bytě odpojené energie, nezaplacené nájemné a tím jim nehrozí ukončení nájemní smlouvy. Dopředu jsou s nimi nastavovány sociální služby, aby se bez problémů mohli vrátit do svého domácího prostředí.

4.1.4 Celostátní spolupráce

- Ministerstvo sociálních věcí
- Ministerstvo vnitra

4.2 Oslovení možných spolupracujících subjektů

Oslovení by mohlo probíhat zejména:

- osobně (zvláště v rámci struktury obecního úřadu);
- telefonickým kontaktem (zvláště tehdy, kdy je oslovovaný aktér na takový způsob pomoci zvyklý, jakou jsou např. Úřad práce ČR, sociální služby);
- písemně (vč. e-mailové pošty), a to u těch aktérů, pro které spolupráce se sociálním pracovníkem obcí není běžnou součástí náplně práce (pronajímatelé, lékaři, zdravotnická zařízení, SSZ) a je třeba zvolit formálnější styl; uspořádání setkání všech aktérů v rámci města

4.3 Šíření informací

- Sociální pracovníci rozšiřují informace v rámci své práce s klienty
- rozšiřování informací pomocí zúčastněných aktérů v rámci města
- na webových stránkách úřadu
- ve zpravodaji vydávaném městem Rotava
- informační kampaň pomocí letáků distribuovaných do schránek obyvatel.

Informační kampaň by měla probíhat opakovaně.

5 Nastavení spolupráce s jednotlivými aktéry.

5.1 Nastavení spolupráce s aktéry v rámce města Rotava.

5.1.1 Spolupráce v rámci úřadu

Rada města Rotava

- sociální pracovník by mohl být přítomen při jednání RM o přidělení obecního bytu osobám, se kterými sociální pracovník spolupracuje na řešení jejich situace;
- sociální pracovník by měl RM aktivně předkládat návrhy na přednostní přidělení obecního bytu v individuálních a odůvodněných případech;
- účast členů RM na případových konferencích pořádaných sociálním odborem

Odbor ekonomiky a majetku by měl stát partnerem sociálního pracovníka zejména v souvislosti s (se):

- nastavením systému včasného upozorňování nájemců obecních bytů na prodlení s platbami nájemného a služeb spojených s bydlením (písemně či telefonicky); součástí tohoto upozorňování by měla být nabídka pomoci sociálního pracovníka; kontakt na něj by měl být součástí takového upozornění;
- včasným informováním sociálního pracovníka o vzniku dluhů konkrétních osob, případně o neplnění sjednaných splátkových kalendářů;
- předáváním informací o výši dluhů konkrétních osob;
- sjednáváním splátkových kalendářů pro nájemce, kterým již vznikl dluh na nájemném a službách;
- posuzováním adekvátnosti výše nájemného a jeho jednotlivých složek;
- účastí na případových konferencích pořádaných sociálním pracovníkem.

Městská policie a APK

- nastavení spolupráce v rámci pravidelných schůzek a předávání si informací, zejména skutečnosti v rámci soužití obyvatel a veřejného pořádku.
- Nastavení společných akcí – kontrola pohybu dětí ve večerních hodinách

Základní škola a mateřská škola Rotava, příspěvková organizace

- Účast na výchovných komisí (účastní se zástupce rodiny a OSPOD, lze navázat okamžitou spolupráci při řešení problému v rodině)
- Přednáškové akce
- Pravidelné setkání s vedením školy

Komise pro soužití občanů při městském úřadu Rotava

- Komise 1x měsíčně (MP, AK, zástupci menšin, zástupce rodin s dětmi, zástupce seniorů)
- Účast sociálního pracovníka na komisích
- Účast sociálního pracovníka na akcích, kde se zúčastňují členové komise.

5.1.2 Spolupráce v rámci organizací a institucí města Rotava

Policie České republiky

- Nastavení pravidelných schůzek
- Z podmínek dodržení zákona předávání informací o problémech z osobami žijící ve městě

Lékařská služba ve městě

- Předání dokumentů lékařům s možnostmi využívání sociálních služeb

- Zajištění propagačních materiálů v čekárnách
- Případné informování sociálního pracovníka o člověku, který se nachází v sociální nouzi.

5.2 Spolupráce v rámci ORP

Město Kraslice
Odbor sociálních věcí

- Možno požádat o pomoc pracovnice OSPOD nebo sociální pracovnici, která má na starost seniory
- Pomoc při umístění do specializovaných zařízení
- Vystavení průkazu osoby zdravotně postižených
- Pomoc při zajišťování náhradního bydlení

Odbor správních věcí, obecní živnostenský úřad

- Vyřízení živnostenského listu
- Pomoc a popis podmínek podnikání

Úřad Práce Kraslice

- Možnost spolupráce sociálních pracovníků obcí s ÚP ČR vyplývá ze zákona o sociálních službách a dále ze zákona o pomoci v hmotné nouzi.
- Sociální pracovník před zahájením spolupráce s úřadem práce se seznámí se strukturou přepážek a jednotlivými pracovnicemi ÚP na pobočce v Kraslicích. Tato znalost je důležitá, aby měl přehled na koho, se má obrátit při řešení různých nepříznivých situací klienta.
- Při návštěvě ÚP si vyžádá jednotlivé tiskopisy a seřadí si je tak, aby po vyplnění údajů s klientem nedocházelo k prodlužování vyřizování a doplňování dokumentů k posouzení přiznání dávek (existují tiskopisy, které jsou vydávány pouze jednotlivými pobočkami a nejsou na webových stránkách ÚP ČR).
- S jednotlivými pracovníky si zařídí konzultaci
  - týkající se vyplňování žádostí o dávky a dokumentů, které je třeba doložit;
  - podmínky zastupování osoby pro případy, které potřebují individuální pomoc, aby byly schopny žádost o dávku podat;
  - konzultace nastavení nároků na jednotlivé dávky;
  - konzultace formálních překážek, které nejsou z hlediska splnění nároku zásadní a jsou řešitelné, ale zatím vedly k nepřiznání konkrétní dávky (například splnění podmínky trvalého bydliště u příspěvku na bydlení);
  - předávání informací o typech a výši přiznaných dávek, případně dalších detailech o nepříznivé sociální situaci konkrétního klienta
  - možnosti účasti kontaktního pracovníka na případových konferencích pořádaných sociálním pracovníkem.

Spolupráce s pronajímateli bytového fondu

- Navázání kontaktů a zjištění osob zabývající se pronájmem bytů
- Přesvědčit pronajímatele o výhodách spolupráce se sociálními pracovníky města

- Možná pomoc nejen klientům, ale i samotnému pronajímateli v mnoha věcech ve vztahu pronajímatel – nájemce, nájemce – pronajímatel
- Nastavit informovanost v případě problému nájemce a tím včasná pomoc nájemci pro případnou ztrátu bydlení
- Udržovat si přehled o prázdných bytech a o možnosti využití v naléhavých případech pro klienty, kteří se ocitli v bytové nouzi
- Nabídnout spoluúčast při jednání s potencionálním nájemcem, který se nachází v bytové nouzi, nebo s nájemci, kteří mají problémy s užíváním bytu, nebo dodržování smluvních podmínek zejména v těchto případech

– zjišťování dluhu a jeho rozsahu u konkrétních osob;
– zjišťování podrobností o obsahu nájemních smluv;
– vyjednávání o snížení nájemného a služeb spojených s bydlením;
– sjednávání splátkových kalendářů dlužných částek;
– vyjednávání o odpuštění dluhů či penále;
– vyjednávání o nutných opravách bytu;
– vyjednávání o nutných opravách nebo úpravách společných prostor v domě;
– vyjednávání o zvýšení kvality vybavení bytu;
– vyjednávání o prodloužení nájemní smlouvy;
– vyjednávání o uzavření (nové) nájemní smlouvy v konkrétních případech;
– účast pronajímatelů na případových konferencích pořádaných sociálním pracovníkem.

Spolupráce se sociálními službami

- Spolupráce mezi sociálním pracovníkem a sociálními službami - *poskytování sociálních služeb a realizace činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob*
- Důležitá znalost sítě sociálních služeb zejména Karlovarského kraje a její dostupnost pro město Rotava.
- Navázání kontaktů se sociálními službami, které jsou schopné provádět svou činnost přímo ve městě Rotava (uvedeny v příloze č. 1 kontakty spolupracující aktéři)
- Seznámit se s cílovými skupinami sociálních služeb, aby sociální pracovník dokázal přiřadit vhodnou pomoc při řešení nepříznivé situace klienta

6 Modelové postupy řešení situací, které by mohli vést k zadlužování a ztrátě bydlení

6.1 Nedostatečný příjem klienta

6.1.1 Důvody nedostatečného příjmu a možnosti pomoci

6.1.1.1 Ztráta zaměstnání – možná pomoc

- Evidence na ÚP a zajištění příspěvku v nezaměstnanosti (pokud klient splňuje podmínky)
- Zjistit stav finančních možností
- V případě nutnosti zažádat o jednorázovou pomoc na ÚP
- Případné zpracování finančního plánu a tím zajištění nejdůležitějších plateb a zjištění možných úspor v rozpočtu domácnosti klienta
- Pomoc při hledání práce
- Zjistit možnosti rekvalifikací
- V případě neschopnosti platit nájem nebo jeho část – kontaktovat pronajímatele a domluvit odklad splátek, splátkový kalendář, snížení záloh na energie

6.1.1.2 Zdravotní problémy – možná pomoc

- V době nemoci vypracovat finanční plán, zjistit možné úspory
- Pomoc neziskových organizací
- V případě neschopnosti platit nájem nebo jeho část – kontaktovat pronajímatele a domluvit odklad splátek, splátkový kalendář, snížení záloh na energie

6.1.1.3 Zdravotní problémy člena rodiny a péče o něho

- Pomoc při vyřízení všech dostupných dávek (příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu,
- Pomoc při zajištění péče pomocí sociálních a zdravotních služeb

7 Dluhové poradenství

Na MěÚ Rotava vykonává sociální pracovník v rámci sociální práce.
Náplň práce dluhového poradce:

- mapování situace dlužníků s cílem řešení jejich zadluženosti.
- umět klientovi poradit s hospodařením domácnosti
- sestavením osobního rozpočtu
- nastínit možná řešení snížení výdajů či zvýšení příjmů
- posoudit úvěrovou smlouvu
- poradit, jak jednat s věřiteli, soudy a exekutory
- pomoci sepsat jednoduché žádosti k soudu
- informovat klienta o právech a povinnostech, které pro něj vyplývají ze závazkového vztahu
- poučit klienta, jak postupovat, aby se nezadlužil či své zadlužení nezvyšoval
- sestavit a podat insolvenční návrh
- provádí konsolidaci dluhů
- pomoc při zajištění splátkového kalendáře
- posouzení tarifů
- s klienty provádí hry a školení na finanční gramotnost

Práce s exekucemi klientů

- Zjištění nabytí platnosti exekuce
- Ve lhůtě odvolání pomoc klientovi odvolání sepsat, pokud jsou k tomu oprávněné důvody
- Přiřazení exekutora k exekuci pokud jej klient nezná
- Zjištění kontaktů na exekutory
- Písemná komunikace s exekutorem
- Zajištění výpisu exekucí o soudu
- Řešení exekucí komplexně

Insolvence

Dluhový poradce – sociální pracovník pracuje s podklady k předluženosti klienta s cílem zmapování celkové výše dluhů a odhalení všech věřitelů za účelem zpracování a podání insolvenčního návrhu.

Postup při insolvenčním řízení

- Zmapování dluhů, zjištění její výše
- Dodání klientem příjmů rok před podání žádosti o insolvenci a zaručené příjmy rok po podání (pracovní smlouva, výpis důchodu)
- Dodání klientem výpisu z trestního rejstříku
- Zajistí doložení případného majetku klienta
- Zpracuje insolvenční řízení
- Návrh předá právníkovi města, který je podává na soud
- Spolupracuje s právníkem pro případné doplnění potřebných dokumentů
- Po schválení insolvence i nadále spolupracuje s klientem

8 Specifika komunikace s vybranými cílovými skupinami

Při práci s klienty je důležité ke klientům přistupovat individuálně a respektovat jejich specifické potřeby. Níže představíme některé základní skupiny klientů, které vyžadují specifický přístup se zaměřením na zohlednění jejich potřeb při komunikaci a spolupráci s nimi.

8.1 Senioři

Dnes jedna z nejvíce postižených skupin chudobou. Často jsou zneužívány různými prodejci a cílenou reklamou. Při jednání je třeba brát v úvahu, že některé věci, už tolik neznají. Často mohou být pomalejší, ale stačí jim dát dostatek prostoru k vyjádření. Uvědomujte si, že senioři mohou o trochu hůře slyšet a vidět. Potřebují, aby se na ně mluvilo pomaleji a trochu hlasitěji. Většina seniorů, zvláště staršího věku, se rychle unaví. Při úředním rozhovoru a při jednání na úřadech je dobré ověřovat si, zda rozuměli všemu, co bylo řečeno (někdy se stává, že bezmyšlenkovitě přikývnou). Je dobré z každého jednání dělat záznam a ten předat, protože již může být horší dlouhodobá paměť. Berte v úvahu volnější tempo osob v seniorském věku. Vždy přistupujte k jednání s každým seniorem s respektem, ochotou a trpělivostí! Senioři často zdlouhavě sdělují, jak se do tíživé situace dostali. Mnohdy je lepší provádět jednání přímo v bydlišti, kde se senior cítí lépe, než na úřadě. Při práci se seniory je vždy efektivnější vést kratší schůzky. Při dlouhých a složitých jednáních je pro klienta těžké udržet pozornost a také v praxi se velice osvědčuje, když si klient zapíše důležité termíny do vlastního kalendáře (např. termín další schůzky, termín, kdy jej navštíví pracovnice příslušného kontaktního pracoviště Úřadu Práce ČR kvůli řízení Příspěvku na péči atd.

8.2 Osoby se zdravotním postižením

Tyto osoby vyžadují specifické zacházení, protože situace hmotné nouze je pro ně často větším břemenem a může se stát, že v hmotné nouzi zůstanou déle a většinou neznají státní pomoc jak řešit nouzové situace. Je třeba zjistit kompetence klienta. Co zvládne sám a s čím bude třeba pomoc. Při rozhovoru je třeba se vyvarovat litování klienta.

Při komunikaci s osobou se zrakovým postižením vždy nezapomeňme sdělit, kdo, co a kde je v místnosti, v níž jednáte. Pokud je v místnosti více lidí, vždy upozorníme člověka se zrakovým postižením, že hovoříte právě s ním. V závěru jednání se zeptáme, zda by uvítal zaslat vše, co bylo na schůzce domluveno, v elektronické podobě (včetně potřebných dokumentů).

U osoby se sluchovým postižením dobře a zřetelně vyslovujme, ale nekřičme a mluvme pomalu a srozumitelně. Je také žádoucí udržovat oční kontakt a být situován tak, aby klient na nás dobře viděl (např. nebuďme ve stínu). Je dobré napsat to, co říkáme, do počítače nebo na papír, aby si to člověk se sluchovým postižením mohl přečíst, a ověřit si, zda člověk se sluchovým postižením porozuměl.

8.3 Klienti bez domova

Někteří naši klienti mohou žít dlouhodobě „na ulici“, nebo nemají platné doklady totožnosti a neznají úřední postupy. Může se jednat i o rodiny, která přišla o bydlení. Je pravděpodobné, že tito lidé neznají pomoc, naučili se o sebe starat v rámci svých možností, mnohdy neumí vyplnit správně formuláře, neví, kam a komu je odevzdat atd. Je tedy potřeba přistupovat k těmto klientům trpělivě a s pochopením, nabídnout praktickou pomoc při vyplňování formulářů, doprovod klienta na ÚP, za pronajímatelem bytů, napojit klienta na neziskové organizace. Je potřeba situaci lidí pochopit a trpělivě a s pochopením nabízet pomoc a podporu.

9 Státní podpora

Systém státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se poskytují následující dávky:

- přídavek na dítě
- rodičovský příspěvek
- příspěvek na bydlení
- porodné
- pohřebné

9.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi. Nárok mají rodiny s příjmem **do 3,4násobku životního minima**. Přídavek na dítě je poskytován ve třech výších podle věku dítěte a ve dvou výměrách, základní a zvýšené, a to podle druhu příjmu. Ve zvýšené výměře dávka náleží, pokud některá ze společně posuzovaných osob má příjem z výdělečné činnosti nebo z určitých dávek.

Věk nezaopatřeného dítěte	**základní výměra**	**zvýšená výměra**
do 6 let	630	1130 630
6 – 15 let	770	1270
15 – 26 let	880	1380

9.2 Rodičovský příspěvek

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 300 000 Kč, nejdéle do 4 let věku dítěte. V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou 2 a více dětí narozených současně, má rodič nárok až na vyčerpání celkové částky 450 000 Kč. Jestliže lze alespoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 13 000 Kč, může rodič volit měsíční výši čerpání rodičovského příspěvku až do této výše. Pokud žádá o rodičovský příspěvek o dvě a více současně narozené děti, může provést volbu až do výše 1,5 násobku 70% 30násobku denního vyměřovacího základu. V případě, že denní vyměřovací základ lze stanovit u obou rodičů, vychází se z toho základu, který je vyšší, aniž rodič s vyšším denním vyměřovacím základem o rodičovský příspěvek žádá, nebo ho pobírá. Pokud ani jednomu z rodičů nelze stanovit denní vyměřovací základ, nebo 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší než 13 000 Kč, rodič volí výši rodičovského příspěvku až do částky 13 000 Kč měsíčně, v případě dvou a více současně narozených dětí do částky 19 500 Kč měsíčně. Volbu výše rodičovského příspěvku je možno měnit jedenkrát za tři měsíce.

Podmínkou nároku na rodičovský příspěvek je, že dítě mladší 2 let navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin v kalendářním měsíci. Dítě může navštěvovat léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. Dítě zdravotně postižené může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně. Dítě, jehož osamělý rodič nebo oba rodiče jsou závislí na pomoci jiné osoby ve stupni III nebo IV, může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. U dítěte, které dovršilo 2 roky věku, není docházka do zařízení omezena.

Příjmy rodiče nejsou sledovány. Rodič může při nároku na výplatu rodičovského příspěvku zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Rodič, kterému zanikl nárok na rodičovský příspěvek z důvodu narození dalšího nejmladšího dítěte v rodině, nebo z důvodu vzniku nároku na peněžitou pomoc v mateřství na další nejmladší dítě v rodině, má nárok na jednorázovou výplatu částky,

která nebyla vyčerpána z celkové částky rodičovského příspěvku na dítě, které přestalo být nejmladším dítětem v rodině. Podmínkou jednorázové výplaty částky je, že alespoň jednomu z rodičů lze k datu narození dalšího nejmladšího dítěte v rodině stanovit denní vyměřovací základ nebo že je některý z rodičů k tomuto datu osobou, která se pro účely důchodového pojištění považuje za osobu samostatně výdělečně činnou.

Příspěvek na bydlení

Touto dávkou stát přispívá na náklady na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník bytu nebo osoba, která byt užívá na základě služebnosti (věcného břemena) nebo nájemce a podnájemce celého bytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem. V roce 2022 může vzniknout nárok na příspěvek na bydlení rovněž vlastníku stavby pro individuální či rodinnou rekreaci. Více informací najdete na portálu Úřadu práce ČR

Porodné

Touto dávkou se rodině s nízkými příjmy jednorázově přispívá na náklady související s narozením dítěte, nárok na porodné je vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině. Nárok na porodné má rodina, které se narodilo první nebo druhé živé dítě a jejíž příjem v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narození dítěte byl nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Výše porodného činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě, při narození druhého živého dítěte je to 10 000 Kč.

Pohřebné

Na pohřebné má nárok osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Výše pohřebného je stanovena pevnou částkou 5 000 Kč.

10 Dávky sociální podpory

10.1 Nemocenská

Nárok na dávku má zaměstnanec či OSVČ, kterého ošetřující lékař uznal dočasně práce neschopným. Na nemocenskou vzniká nárok od 15. kalendářního dne trvání jeho dočasné pracovní neschopnosti do konce dočasné pracovní neschopnosti. Maximálně však po dobu 380 kalendářních dnů. Aby OSVČ získala nárok na nemocenskou, musí se účastnit

nemocenského pojištění po dobu nejméně 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

Po dobu prvních 14 kalendářních dnů je zaměstnanec (nikoli OSVČ), kterému trvá pracovní vztah zakládající účast na nemocenském pojištění, zabezpečen náhradou mzdy, kterou poskytuje zaměstnavatel podle zákoníku práce. Náhrada mzdy náleží za pracovní dny, a to při dočasné pracovní neschopnosti od 1. pracovního dne.

Dávka je vyplácena zaměstnanci či OSVČ, který byl ošetřujícím lékařem uznán dočasně práce neschopným, nebo mu byla nařízena karanténa.

Dávky nemocenského pojištění se počítají z denního vyměřovacího základu. Ten se zjistí tak, že započitatelný příjem zúčtovaný zaměstnanci v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost) se dělí počtem „započitatelných“ kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období. Takto stanovený průměrný denní příjem se upravuje (redukuje) pomocí tří redukčních hranic na denní vyměřovací základ.

Výše nemocenského činí 60 % denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti do 30. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, od 31. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény sazba činí 66 % denního vyměřovacího základu a dále od 61. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény činí sazba nemocenského 72 % denního vyměřovacího základu. (Údaj platný v roce 2021.)

V případě, kdy pojištěnec onemocní a ošetřující lékař rozhodne o dočasné pracovní neschopnosti, vydává pojištěnci pouze průkaz dočasné práce neschopného pojištěnce – II. díl Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti. Pojištěnec již nemusí svému zaměstnavateli předávat, posílat či jinak doručovat tzv. papírové neschopenky ani žádné jiné formuláře. Vše probíhá již automaticky elektronickou cestou pomocí systému E-neschopenky.

Pojištěnec nebo jiný oprávněný, popřípadě příjemce dávky, je povinen hlásit jak důvod zániku nároku na dávku, tak i jiné skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

Dočasně práceneschopní jsou povinni dodržovat režim dočasně práceneschopného pojištěnce a řídit se pokyny příslušného lékaře. Kdykoli během trvání nároku na dávku může být žadatel kontrolován.

10.2 Peněžitá pomoc v mateřství

Dávka řeší zajištění příjmu v době těhotenství a mateřství.

Nárok na dávku má

- pojištěnka, která porodila dítě; před porodem má v době nejdříve od počátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu nárok na peněžitou pomoc v mateřství těhotná pojištěnka;
- pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu;
- pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož matka zemřela;

- pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně práce neschopnou;
- pojištěnec, který pečuje o dítě a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud s matkou dítěte uzavřel písemnou dohodu, že bude pečovat o dítě; tuto dohodu lze uzavřít s účinkem na dobu nejdříve od počátku sedmého týdne po porodu dítěte a na dobu nejméně 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích.

Podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství jsou rozdílné u zaměstnané matky a u matky samostatně výdělečně činné.
V souvislosti s péčí o novorozené dítě je dávka určena matce nebo otci dítěte nebo pojištěnci (muž či žena), který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Denní vyměřovací základ se zpravidla zjišťuje z příjmu za 12 kalendářních měsíců před nástupem na dávku. U OSVČ se vychází z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před nástupem na dávku. Průměrný denní příjem se upravuje (redukuje) pomocí tří redukčních hranic. (Údaj platný v roce 2021.)

Na peněžitou pomoc v mateřství může žena nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu. Termín nástupu si v tomto rozmezí určí sama.
Zaměstnankyně (nebo zaměstnanec) podává žádost před nástupem na čerpání dávky u svého zaměstnavatele (ten ji předá příslušné OSSZ), OSVČ pak přímo u příslušné OSSZ.
Žádost o dávku se předává na předepsaném tiskopisu *Žádost o peněžitou pomoc v mateřství*. Ten vydá ošetřující lékař-gynekolog, u něhož je žena v předporodní péči. Lékař potvrdí v části A předpokládaný den porodu a žena vyplní požadované údaje v části B. Tiskopis předá pojištěnec svému zaměstnavateli. Na základě žádosti o dávku zaměstnavatel poskytuje ženě mateřskou dovolenou dle zákoníku práce.

Pokud se ženě narodí 2 a více dětí, pak pro nárok na delší podpůrčí dobu tj. 37 týdnů, musí po uplynutí 28 týdnů doložit na OSSZ kopii rodných listů dětí. (Údaj platný v roce 2021.)
Oprávněný příjemce dávky je povinen hlásit všechny skutečnosti rozhodné pro vznik, zánik, trvání nebo změnu nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

10.3 Dlouhodobé ošetřovné

Slouží k zajištění příjmu v případě dlouhodobého ošetřování člena rodiny.
Nárok na dávku má pojištěnec, který z důvodu péče o osobu vyžadující poskytování dlouhodobé péče v domácím prostředí nemůže vykonávat žádné zaměstnání, jde-li o zaměstnance, nebo nemůže osobně vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou.

Ošetřovanou osobou se pro účely dlouhodobého ošetřovného rozumí fyzická osoba, u které došlo k závažnému zhoršení zdravotního stavu, jenž si vyžádal hospitalizaci v nemocnici trvající alespoň 4 kalendářní dny po sobě jdoucí. V den propuštění této osoby je předpoklad, že potřeba celodenní péče bude trvat nejméně 30 kalendářních dnů.

Ošetřovanou osobou se pro účely dlouhodobého ošetřovného rozumí také fyzická osoba v nevyléčitelném stavu, který vyžaduje poskytování paliativní péče a dlouhodobé péče v domácím prostředí. V tomto případě se podmínka hospitalizace po dobu 4 dnů nevyžaduje.

Ošetřovaná osoba musí dát souhlas k ošetřování konkrétní osobě. Nemůže-li ošetřovaná osoba psát, použije se pro udělení a odvolání souhlasu § 563 občanského zákoníku.

Osobou pečující, která uplatňuje nárok na dlouhodobé ošetřovné je

- manžel (manželka) ošetřované osoby nebo registrovaný partner (registrovaná partnerka) ošetřované osoby,
- příbuzný v linii přímé s ošetřovanou osobou nebo je její sourozenec, tchýně, tchán, snacha, zeť, neteř, synovec, teta nebo strýc,
- manžel (manželka), registrovaný partner (registrovaná partnerka) nebo druh (družka) fyzické osoby uvedené v předchozím odstavci (musí mít shodné místo trvalého pobytu alespoň 3 měsíce před začátkem poskytování péče), nebo
- druh (družka) ošetřované osoby nebo jiná fyzická osoba žijící s ošetřovanou osobou v domácnosti (musí mít shodné místo trvalého pobytu).

Pro vznik nároku na dlouhodobé ošetřovné u zaměstnance, muselo nemocenské pojištění trvat alespoň po dobu 90 kalendářních dnů v posledních 4 měsících bezprostředně předcházejících dni vzniku potřeby dlouhodobé péče nebo dni prvního převzetí této péče.

U osoby samostatně výdělečně činné je účast na pojištění nutná po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku potřeby dlouhodobé péče nebo dni prvního převzetí této péče.

Zaměstnanci či OSVČ, která pečuje o osobu vyžadující poskytování dlouhodobé péče v domácím prostředí.

Základem pro výpočet ošetřovného je denní vyměřovací základ. Ten se dále podle zákona o nemocenském pojištění redukuje prostřednictvím tří redukčních hranic, tím se získá tzv. redukovaný denní vyměřovací základ.

Výše dlouhodobého ošetřovného od prvního kalendářního dne činí 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. (Údaj platný v roce 2021).

Nárok na dlouhodobé ošetřovné se bude uplatňovat prostřednictvím několika předepsaných tiskopisů, některé vystavuje pouze ošetřující lékař zdravotnického zařízení lůžkové či ambulantní péče, jiné vyplní žadatel o dávku spolu s osobou, o kterou bude pečovat. Zaměstnanec předá doklady svému zaměstnavateli a ten je spolu s dalšími podklady odešle na OSSZ. OSVČ je předávají přímo na OSSZ, u které jsou registrováni.

Pojištěnec nebo jiný oprávněný, popřípadě příjemce dávky, je povinen hlásit jak důvod zániku nároku na dávku, tak i jiné skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

10.4 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Slouží k dorovnání ztráty příjmu z důvodu těhotenství a mateřství.

Příspěvek náleží

- těhotné zaměstnankyni, která je převedena na jinou práci, protože v práci, kterou předtím vykonávala, má na základě lékařského posudku od jejího ošetřujícího lékaře zakázáno pokračovat;
- dále zaměstnankyni, která je v období do konce 9. měsíce po porodu převedena na jinou práci, neboť práce, kterou předtím konala, je matkám do konce 9. měsíce po porodu nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře zakázána (ohrožuje její zdraví nebo mateřství);
- zaměstnankyni, která kojí a je převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je kojícím ženám zakázána nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její zdraví nebo schopnost kojení;

pokud dosahuje bez svého zavinění nižšího započitatelného příjmu (nižšího výdělku) než před převedením na jinou práci nebo ustanovením na jiné služební místo.

Příspěvek je poskytován za jednotlivé kalendářní dny, v nichž trvalo převedení zaměstnankyně na jinou práci nebo ustanovení na jiné služební místo s výjimkou kalendářních dnů, po které trvala dočasná pracovní neschopnost, nařízená karanténa, ošetřování člena rodiny včetně ošetřování dítěte mladšího 10 let, poskytování dlouhodobé péče a omluvená (pracovní volno bez náhrady příjmu) či neomluvená nepřítomnost v práci.

Těhotné zaměstnankyni se vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství vyplácí nejdéle do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu.

Dávka je vyplácena zaměstnankyni, která byla z důvodu těhotenství nebo mateřství převedena na jinou práci.

Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství je rozdílem mezi redukovaným denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení a průměrem jejich započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den po převedení.

Žádost o dávku na předepsaném tiskopisu, který ji vystaví její ošetřující lékař, podává zaměstnankyně u svého zaměstnavatele (ten ji předá příslušné OSSZ).

Oprávněný příjemce dávky je povinen hlásit všechny skutečnosti rozhodné pro vznik, zánik, trvání nebo změnu nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

10.5 Ošetřovné

Ztráta příjmu z důvodu ošetřování člena rodiny.

Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který nemůže pracovat, protože

- ošetřuje dítě do 10 let, které je nemocné nebo zraněné;

- dítě do 10 let nemůže navštěvovat školské nebo dětské zařízení, které bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemii nebo jiné nepředvídané události);
- člověk, který o dítě běžně pečuje, onemocněl (nejčastěji se jedná o případy, kdy matka na rodičovské dovolené onemocní a otec se potřebuje uvolnit z práce za účelem péče o děti);
- pečuje o jiného člověka, jehož stav péči druhé osoby nezbytně vyžaduje z důvodu nemoci, úrazu nebo po porodu.

Ošetřovné lze uplatnit při ošetřování:

- v přímé linii dítěte, rodiče, prarodiče, vnuka, vnučky,
- sourozence,
- manžela, manželky, registrovaného partnera (partnerky),
- rodičů manžela (manželky) nebo rodičů registrovaného partnera (registrované partnerky),
- osoby bez příbuzenského vztahu, **musí ovšem žít ve společné domácnosti**

V ošetřování se lze jednou vystřídat.

Podmínkou nároku na ošetřovné je účast na nemocenském pojištění – tedy po dobu zaměstnání.

- zaměstnanec pracuje na dohodu o provedení práce nebo o pracovní činnosti,
- zaměstnanec má zaměstnání takzvaného malého rozsahu
- zaměstnanec je studentem, který pracuje v době školních prázdnin,
- pečuje osoba, která je dobrovolným pracovníkem pečovatelské služby,
- pečuje osoba, která je tzv. domácký zaměstnanec (podle dohody nepracuje u zaměstnavatele, ale doma nebo jinde a v pracovní době podle vlastního rozvrhu),
- pečující osoba je OSVČ, přestože se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění.

Zaměstnanci, který nemůže pracovat z důvodu ošetřování nemocného člena společné domácnosti.

Výše ošetřovného činí 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu. Denní vyměřovací základ je příjem za předchozích 12 měsíců před měsícem, kdy bylo ošetřovné vystaveno, vyděleno počtem kalendářních dnů. Tato částka se následně redukuje podle tří redukčních hranic podle výše příjmu.

- 9 kalendářních dnů,
- 16 kalendářních dnů – pokud osamělý rodič ošetřuje dítě mladší 16 let, které je školou povinné.

Ošetřovné je vypláceno od prvního dne, kdy je potřeba ošetřovat nebo pečovat. Započítávají se i nepracovní dny, víkendy a svátky. Pro výplatu ošetřovného je nutné pečovat alespoň jeden pracovní den.

Pokud u ošetřované osoby propukne další nemoc nebo se zraní, podpůrčí doba se neprodlužuje ani se doby nijak nesčítají. Dvě ošetřovné na sebe nemohou navazovat. Ošetřovné lze vystavit vícekrát v měsíci, musí být ovšem mezi nimi pauza.

Pokud onemocní v rodině dvě děti současně, ošetřovné se vyplácí pouze jednou.

Zaměstnavatel musí zaměstnance po dobu ošetřování nebo péče omluvit v práci, jelikož se jedná o důležitou osobní překážku v práci na straně zaměstnance. Pracovní volno trvá po celou dobu péče, peníze se vyplácí ovšem je za 9 dní. Ošetřovné vyplácí okresní správa sociálního zabezpečení podle sídla zaměstnavatele.

Rozhodnutí, že je třeba ošetřování nebo poskytovat péči, vydává ošetřující lékař osoby, která onemocněla, tím, že vystaví tiskopis Rozhodnutí o potřebě ošetřování (péče), který má 2 díly. Zaměstnanec vyplní **I. díl tiskopisu – část B** *Rozhodnutí o vzniku potřeby ošetřování (péče) – žádost o ošetřovné.* Vyplněný tiskopis předá svému zaměstnavateli. Zaměstnavatel doplní potřebné údaje a dokument předá okresní správě sociálního zabezpečení. V případě, že je potřeba, aby ošetřování trvalo déle, vystaví lékař *Potvrzení o trvání potřeby ošetřování.*

Při ukončení ošetřovného vyplní ošetřující lékař **II. díl tiskopisu** *Rozhodnutí o ukončení potřeby ošetřování (péče),*které zaměstnanec předá svému zaměstnavateli, který po vyplnění potřebných údajů předá tiskopis okresní správě sociálního zabezpečení.

Pojištěnec nebo jiný oprávněný, popřípadě příjemce dávky, je povinen hlásit jak důvod zániku nároku na dávku, tak i jiné skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

10.6 Dávka otcovské poporodní péče

Jakou situaci dávka řeší (životní situace)

Ztráta příjmu z důvodu péče o dítě.

Vznik nároku na otcovskou

Na dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovskou“) má nárok

- zaměstnanec, který pečuje o narozené dítě, jehož je otcem nebo
- zaměstnanec (muž nebo žena) pečující o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku.

Základní podmínkou nároku na otcovskou je účast na pojištění (např. trvání pojištěného zaměstnání) v době nástupu na otcovskou. Podmínkou nároku na otcovskou u osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), ale také zahraničního zaměstnance, je účast na pojištění po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou.

Na otcovskou lze nastoupit v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče. Otcovská náleží jen jednou i v případě, že pojištěnec pečuje o více dětí narozených současně (dvojčata, vícerčata) nebo o více dětí převzatých současně do péče. V tomto případě se péče o více těchto dětí považuje za péči o jedno dítě. Doba, po kterou je dávka vyplácena (tzv. podpůrčí doba) činí 14 dnů, začíná nástupem na otcovskou a nemůže být přerušena. Den nástupu na otcovskou si ve lhůtě (6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče) určí zaměstnanec sám, musí o této skutečnosti s dostatečným předstihem informovat svého zaměstnavatele. Jestliže však je dítě umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči o děti z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky, podpůrčí doba u otcovské končí dnem umístění dítěte do takového zařízení. Stejně tak se postupuje v případě, kdy bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů.
V případě, že jsou dítě či matka ze zdravotních důvodů hospitalizováni, lhůta pro nástup na otcovskou se o tyto dny hospitalizace prodlužují.

Komu je dávka vyplácena

OSVČ nebo zaměstnanec, který pečuje o narozené dítě, jehož je otcem, nebo převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů (rozhodnutím příslušného orgánu).

Výše poskytované dávky

Výše otcovské činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. (Údaj platný v roce 2021).

Způsob podání žádosti

Žádost o dávku podává:

- zaměstnanec (zaměstnankyně) před nástupem na čerpání dávky u svého zaměstnavatele (ten ji předá příslušné OSSZ), současně s tím je nutné požádat zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou (na základě zákoníku práce),
- OSVČ u příslušné OSSZ, u které je registrována, po skončení sedmidenní péče (přesněji podpůrčí doby).

Nárok se uplatňuje předložením vyplněného tiskopisu Žádost o dávku otcovské poporodní péče, který lze získat na webu České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) nebo na kterékoliv OSSZ.

Formulář ke stažení zde: Žádost o dávku otcovské poporodní péče (otcovskou) (cssz.cz)

Povinnost žadatele

Oprávněný příjemce dávky je povinen hlásit všechny skutečnosti rozhodné pro vznik, zánik, trvání nebo změnu nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

11 Důchodové pojištění

Podle zákona o důchodovém pojištění jsou osoby účastné tohoto pojištění zabezpečeni v životních situacích, jako je stáří, invalidita a úmrtí živitele. Tehdy mají plátci pojistného nárok na vyplácení dávek důchodového pojištění.

Základní důchodové pojištění tvoří spolu s nemocenským pojištěním součást sociálního zabezpečení.

Důchodový systém ČR je založen na povinném základním důchodovém pojištění a na doplňkovém penzijním spoření. Na těchto stránkách se budeme věnovat základnímu

důchodovému pojištění, neboť doplňkové penzijní spoření spadá do působnosti Ministerstva financí ČR.
Žádost o důchod je po sepsání na Okresní správě sociálního zastoupení (OSSZ) postoupena ústředí České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ), v jehož kompetenci je rozhodnout o nároku na důchod a jeho výši. Zákonná lhůta pro vyřízení je 90 dnů (zpravidla je však žádost vyřízena dříve). Délka vyřízení závisí na tom, zda jsou v evidenci ČSSZ všechny podklady.
O přiznání důchodu zasílá ČSSZ žadateli písemné rozhodnutí. V něm je uvedeno, od jakého data byl důchod přiznán a v jaké výši.
Pokud nebyly podmínky pro nárok na důchod splněny, je žadateli zasláno rozhodnutí o zamítnutí žádosti, v jehož odůvodnění jsou důvody zamítnutí specifikovány.
Pokud občan nesouhlasí s rozhodnutím ČSSZ, může proti němu podat písemné námitky do 30 dnů ode dne jeho doručení. Námitky lze podat přímo u ČSSZ nebo prostřednictvím kterékoliv OSSZ. Z podání musí být patrné, které rozhodnutí účastník řízení napadá, v čem spatřuje jeho nezákonnost a čeho se domáhá. ČSSZ přezkoumá rozhodnutí v plném rozsahu, přičemž ho může potvrdit, zrušit nebo změnit. Námitky lze poslat i e-mailovou zprávou, za předpokladu, že je podepsaná uznávaným elektronickým podpisem nebo odeslaná prostřednictvím datové schránky.
Pokud občan nesouhlasí s výsledkem námitkového řízení, má možnost podat u příslušného soudu správní žalobu. Námitkové řízení je přitom nezbytné k tomu, aby se věcí mohl příslušný soud zabývat.
Podrobnější informace o námitkovém řízení najdete na portálu ČSSZ: Námitkové řízení – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz).

Poskytované dávky

1. Starobní (včetně tzv. předčasného starobního důchodu)
2. Invalidní (pro invaliditu prvního, druhého a třetího stupně)
3. Vdovský a vdovecký
4. Sirotčí

Žádost o důchod podává sám občan, a to na OSSZ podle místa trvalého bydliště. Žádost o důchod se podává osobně, případně je možné k tomuto úkonu zmocnit jinou osobu na základě udělené plné moci (nevyžaduje se její úřední ověření). Za nezletilého sirotka podává žádost jeho zákonný zástupce. Žádost s žadatelem sepíše odborník oddělení důchodového pojištění.
Podat žádost o důchod je možné v kterýkoliv úřední den. **Je lepší se předem objednat prostřednictvím objednávkového systému ČSSZ:** Objednávací systém (cssz.cz).
Žádost o důchod je možné podat i zpětně (kromě předčasného starobního důchodu). Výplata bude přiznána od data vzniku nároku (u předčasného starobního důchodu nejdříve od data podání žádosti), přičemž nevyplacené splátky důchodu budou doplaceny. Limitem pro výplatu důchodu je 5 let zpátky, poté dochází k zániku nároku na výplatu jednotlivých splátek.
Podrobný popis postupu při uplatňování nároku a podání žádosti o důchody najdete na portálu ČSSZ:

Podání žádosti o důchod – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz),
Pro pojištěnce (cssz.cz),
Pro poživatele důchodu (cssz.cz),
Plná moc (řízení o přiznání důchodu) | ePortál ČSSZ (cssz.cz).
Podrobnější informace získáte na portálu MPSV: Důchodové pojištění (mpsv.cz), Sociální pojištění (mpsv.cz).
Orientační výpočet dávek důchodového pojištění můžete provést zde:
Důchodová kalkulačka – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz).
Přehledné informace naleznete také na stránkách ombudsmana: Důchody | Ombudsman (ochrance.cz)
Jedna z podmínek nároku na důchod je doba účasti na pojištění. Má zásadní význam také proto, že celková délka doby účasti na pojištění ovlivňuje výši procentní výměry důchodu.
Účast na důchodovém pojištění je povinná pro:
• **zaměstnance** (Povinná účast na pojištění – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz)),
• **osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ)** (Důchodové pojištění OSVČ – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz)),
• **osoby, jimž plyne náhradní doba pojištění** (Náhradní doba pojištění – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz)).
Účast na důchodovém pojištění může být také dobrovolná (Dobrovolná účast na pojištění – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz)).
Důchod se skládá ze dvou složek, a to
• ze **základní výměry** (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků) a
• z **procentní výměry** (stanovené procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění).
Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního důchodu nebo invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního nebo invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu nebo vdoveckého důchodu anebo sirotčího důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li zákon o důchodovém pojištění jinak.

11.1 Starobní důchod

Finanční zabezpečení v situaci stáří.
Pro nárok na starobní důchod je třeba splnit dvě podmínky, a to dosáhnout stanoveného důchodového věku a získat potřebnou dobu důchodového pojištění.
Důchodový věk a potřebné roky důchodového pojištění si můžete jednoduše spočítat zde: Důchodová kalkulačka – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz).
Před dosažením důchodového věku lze přiznat tzv. předčasný starobní důchod s tím, že je třeba získat potřebnou dobu důchodového pojištění jako při řádném odchodu do starobního důchodu. Přiznání předčasného starobního důchodu je nevratné a vylučuje nárok na řádný starobní důchod. Doba, o kterou se odchází do důchodu dříve, výši důchodu sníží (dojde k tzv. krácení). Tato srážka (krácení) za odchod do předčasného starobního důchodu je trvalá.
Žadateli, který splnil podmínku věku a potřebnou dobu důchodového pojištění.

Starobní důchod má dvě části, a to základní a procentní výměru. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody, procentní se stanovuje individuálně. Výši základní výměry stanovuje zákon o důchodovém pojištění. Procentní výměra se určuje procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění.

Podrobnější informace k výpočtu důchodu naleznete na portálu ČSSZ Výpočet a výplata důchodu – Česká správa sociálního zabezpečení (cssz.cz)

Žádost o důchod podává sám občan, a to na OSSZ podle místa trvalého bydliště, v Praze na kterémkoliv územním pracovišti PSSZ. Žádost o důchod se podává osobně, případně je možné k tomuto úkonu zmocnit jinou osobu na základě udělené plné moci (nevyžaduje se její úřední ověření). Žádost s žadatelem sepíše odborník oddělení důchodového pojištění.

Žádost o starobní důchod je možné podat nejdříve čtyři měsíce před požadovaným dnem přiznání důchodu. Později je to možné kdykoliv. Výplata bude přiznána od data vzniku nároku, přičemž nevyplacené splátky důchodu budou doplaceny. Limitem pro výplatu důchodu je 5 let zpátky, poté dochází k zániku nároku na výplatu jednotlivých splátek. U předčasného starobního důchodu však platí, že jej nelze přiznat zpětně, ale nejdříve od data podání žádosti.

Důchodce má povinnost do 8 dnů sdělovat ČSSZ všechny skutečnosti, které mají vliv na důchod a jeho výplatu, tj. zejména změnu adresy, změnu čísla účtu pro zasílání důchodu apod. Poživatel předčasného starobního důchodu má povinnost tuto skutečnost oznámit ČSSZ a zaměstnavateli.

11.2 Invalidní důchod

Finanční zabezpečení v situaci zdravotního postižení, které omezuje uplatnění na trhu práce.

V závislosti na zjištěném stupni invalidity se invalidní důchod nyní rozlišuje na invalidní důchod pro invaliditu prvního, druhého a třetího stupně. Rozdíl mezi jednotlivými stupni invalidity spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti občana:

pokles o 35 % až 49 % – invalidita **prvního stupně**,
pokles o 50 % až o 69 % – invalidita **druhého stupně**,
pokles o 70 % a více – invalidita **třetího stupně**.

Pro nárok na invalidní důchod je třeba splnit stanovené podmínky. Jednou z nich je tzv. zjištění invalidity, jemuž předchází proces posuzování zdravotního stavu. Další nezbytnou podmínkou je potřebná doba pojištění, která se zjišťuje z období před vznikem invalidity. Doba pojištění se nevyžaduje pouze v případě, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Délka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod je závislá na věku občana.

Žadateli, který splnil podmínku posouzení zdravotního stavu a potřebné doby pojištění.

Invalidní důchod má dvě části, a to výměru základní a výměru procentní. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody. Procentní výměra je individuální a závisí na délce doby pojištění, příjmech dosahovaných před vznikem invalidity a na stupni invalidity. K době pojištění získané do vzniku invalidity se navíc přičítá i tzv. dopočtená doba, což je zjednodušeně řečeno doba od vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení důchodového věku, kterou by hypoteticky mohl člověk odpracovat, pokud by se nestal invalidním. Výši základní výměry stanovuje zákon o důchodovém pojištění.

Žádost o důchod podává sám občan. Je vhodné, když tak učiní po konzultaci se svým ošetřujícím lékařem, který zná jeho zdravotní stav. Žádost s občanem sepisují na OSSZ podle místa trvalého bydliště. Žádost o důchod se podává osobně, případně je možné k tomuto úkonu zmocnit jinou osobu na základě udělené plné moci (nevyžaduje se její úřední ověření). Žádost s žadatelem sepíše zaměstnanec oddělení důchodového pojištění. Pokud nemůže občan z důvodu nepříznivého zdravotního stavu žádost o důchod uplatnit sám, může ji za něj podat rodinný příslušník. Musí však předložit souhlas oprávněného s podáním žádosti a potvrzení lékaře, že mu závažný zdravotní stav neumožňuje žádost o dávku podat.
Důchodce má povinnost do 8 dnů sdělovat ČSSZ všechny skutečnosti, které mají vliv na důchod a jeho výplatu, tj. zejména změnu adresy, změnu čísla účtu pro zasílání důchodu apod. Pokud OSSZ vyzve občana k doplňujícím vyšetřením jeho zdravotního stavu, např. u dalších odborných lékařů, musí je absolvovat. Kdyby požadovaná vyšetření odmítl podstoupit, může být řízení ve věci žádosti o invalidní důchod přerušeno (anebo u příjemce invalidního důchodu může být zastavena výplata invalidního důchodu).

11.3 Vdovský/vdovecký důchod

Finanční zabezpečení v situaci úmrtí živitele.
Vdova/vdovec má nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelé osobě (po manželovi nebo manželce), která pobírala starobní nebo invalidní důchod nebo pokud ještě nebyla příjemcem důchodu, splnila ke dni úmrtí podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na důchod (invalidní nebo starobní). Získání potřebné doby pojištění se nevyžaduje pouze tehdy, když manžel či manželka zemřel/a následkem pracovního úrazu. Další podmínkou je, že manželství existovalo k datu úmrtí manžela či manželky.
Dnem uzavření nového manželství nárok na vdovský/vdovecký důchod zanikne.
Pokud bylo manželství rozvedeno, pozůstalostní důchod po bývalém manželovi/bývalé manželce nenáleží. Stejně tak nenáleží důchod po druhovi/družce ani po registrovaném partnerovi nebo partnerce. A to ani v případě jejich dlouhodobého soužití ve společné domácnosti a společné výchovy dětí.
Manželovi nebo manželce zemřelé osoby.
Výši důchodu ovlivňují především dvě skutečnosti: délka doby důchodového pojištění po zemřelé osobě a výše jejích výdělků dosažených v rozhodném období. Pozůstalostní důchod má dvě části a to, výměru základní a výměru procentní. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody a stanovuje ji zákon o důchodovém pojištění.
Pokud pozůstalá osoba nepobírá starobní nebo invalidní důchod, činí výše procentní výměry 50 % procentní výměry důchodu, který pobírala (nebo by pobírala) zesnulá osoba k datu úmrtí.
Žádost o důchod podává sám občan, a to na OSSZ podle místa trvalého bydliště. Žádost o důchod se podává osobně, případně je možné k tomuto úkonu zmocnit jinou osobu na základě udělené plné moci (nevyžaduje se její úřední ověření). Žádost s žadatelem sepíše odborník oddělení důchodového pojištění.

Důchodce má povinnost do 8 dnů sdělovat ČSSZ všechny skutečnosti, které mají vliv na důchod a jeho výplatu, tj. zejména změnu adresy, změnu čísla účtu pro zasílání důchodu apod. Uzavření nového manželství je vdovec/vdova povinen/na do 8 dnů nahlásit ČSSZ. Pokud tak neučiní, dopouští se neoprávněného čerpání dávky, kterou bude muset vrátit. V případě, že osoba po uzavření nového sňatku znovu ovdoví, může jí vzniknout nárok na vdovský důchod po druhém manželovi či manželce.

11.4 Sirotčí důchod

Finanční zabezpečení v situaci úmrtí živitele.

Sirotek, je-li nezaopatřeným dítětem, má vždy nárok na sirotčí důchod po zemřelém rodiči (osvojiteli/pečovateli), který pobíral starobní nebo invalidní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu. Aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v ostatních případech, musí zesnulá osoba získat stanovenou dobu důchodového pojištění, která je závislá na věku rodiče:

- jde-li o osobu starší 28 let, činí doba důchodového pojištění alespoň jeden rok v období posledních deseti roků přede dnem úmrtí;
- jde-li o osobu starší 38 let, činí doba důchodového pojištění dva roky v posledních dvaceti letech přede dnem úmrtí.

Do doby důchodového pojištění zemřelého rodiče se však nezahrnují náhradní doby pojištění, to znamená, že musí jít o tzv. dobu placeného pojištění, tedy dobu výdělečné činnosti, za kterou je vyplácen příjem podléhající odvodu pojistného na sociální zabezpečení (důchodové pojištění).

Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi.

Nezaopatřeným dítětem je dítě do skončení povinné školní docházky a poté nejdéle do 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se, zjednodušeně řečeno, nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost ze zdravotních důvodů (pro nemoc nebo úraz). Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené také dítě, které je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Za nezaopatřené dítě se nepovažuje dítě, které je poživatelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.

Nezaopatřenému dítěti, jemuž zemřel rodič či rodiče (osvojitel, pečovatel).

Výši důchodu ovlivňují především dvě skutečnosti: délka doby důchodového pojištění po zemřelé osobě a výše jejích výdělků dosažených v rozhodném období. Sirotčí důchod má dvě části a to, výměru základní a výměru procentní. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody a stanovuje zákon o důchodovém pojištění.

Výše procentní výměry činí 40 % procentní výměry důchodu, který pobírala (nebo by pobírala) zesnulá osoba k datu úmrtí.

Žádost o důchod podává sám občan, a to na OSSZ podle místa trvalého bydliště. Za nezletilého sirotka ji podává jeho zákonný zástupce (případně opatrovník), zletilý sirotek

(dovršením 18. roku věku) podává žádost osobně. Žádost s žadatelem sepíše odborník oddělení důchodového pojištění.
Důchodce má povinnost do 8 dnů sdělovat ČSSZ všechny skutečnosti, které mají vliv na důchod a jeho výplatu, tj. zejména změnu adresy, změnu čísla účtu pro zasílání důchodu apod. Ukončí-li nebo přeruší-li sirotek studium dříve, než bylo uvedeno v odevzdaném potvrzení o studiu, nebo pokud změní formu studia, je jeho zákonnou povinností tuto skutečnost do 8 dnů písemně oznámit ČSSZ. Stejně je tomu v případě, že začne vykonávat výdělečnou činnost zakládající účast na důchodovém pojištění (z příjmu je odváděno pojistné na sociální zabezpečení) či pobírat podporu v nezaměstnanosti (podporu při rekvalifikaci), popř. by byl sirotkovi přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

12 Pomoc v hmotné nouzi

Osoba s nedostatečnými příjmy ohrožená sociálním vyloučením.

Je formou pomoci motivující osoby v hmotné nouzi k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb, za předpokladu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.

Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu.

Opravným prostředkem proti rozhodnutí je odvolání. O odvolání proti rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí

1. Příspěvek na živobytí
2. Doplatek na bydlení
3. Mimořádná okamžitá pomoc

12.1 Příspěvek na živobytí

Jedná se o základní dávku pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby/společně posuzovaných osob a pro její pobírání je nutné splnit stanovené podmínky nároku. Dávka je určena na úhradu potřeb osoby na úrovni zabezpečující její základní životní podmínky.
Osoba má velmi nízké příjmy, není schopna si zabezpečit své základní životní podmínky, zejména se jedná o zabezpečení stravy, ošacení, obuvi, základní hygienických potřeb apod.
Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.
Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima. **Viz portál MPSV:** Životní a existenční minimum (uradprace.cz)
Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení. (Přiměřené náklady na bydlení jsou náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny).

Částka živobytí osoby se zvyšuje, pokud zdravotní stav osoby vyžaduje podle doporučení příslušného odborného lékaře zvýšené náklady na dietní stravování. Částka živobytí u osoby, která dluží na výživném pro nezletilé dítě částku vyšší než trojnásobek stanovené měsíční splátky, činí částku existenčního minima, případně zvýšenou z důvodu dietního stravování.
1. Podání formuláře v listinné podobě na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR.
2. Odeslání dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem.
Elektronický formulář žádosti o příspěvek na živobytí včetně formulářových příloh, vzorů a informací naleznete na portálu MPSV: Žádost o příspěvek na živobytí (mpsv.cz).
3. Odeslání pomocí datové schránky.

12.2 Doplatek na bydlení

Dávka řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory.
soba bydlí na ubytovně nebo v jiném nebytovém prostoru. Osoba nemá dostatek příjmů na bydlení v bytě, nebytovém prostoru nebo na ubytovně.
Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí.
Zákon umožňuje poskytnout doplatek na bydlení (s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům) i v případě, že příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl aktuálně stanovený násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob.
Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima. **Viz portál MPSV**: Životní a existenční minimum (uradprace.cz)
Dávka je poskytována vlastníku užívajícímu byt, nebo jiné osobě, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí nebo jiného právního titulu.
Dávku lze také poskytnout vlastníku stavby pro individuální či rodinnou rekreaci, která splňuje zákonem dané stavebně technické standardy kvality bydlení.
Doplatek na bydlení může být poskytován i v případech hodných zvláštního zřetele, a to ubytování v pobytových sociálních službách (např. azylový dům, domov pro seniory, chráněné bydlení).
1. Podání formuláře v listinné podobě na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR.
2. Odeslání dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem.
Elektronický formulář žádosti o doplatek na bydlení včetně formulářových příloh, vzorů a informací naleznete na portálu MPSV: Žádost o doplatek na bydlení (mpsv.cz).
3. Odeslání pomocí datové schránky.

12.3 Mimořádná okamžitá pomoc

Je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví šest takových situací:

1. hrozí újma na zdraví (mám nižší příjmy, než je částka existenčního minima),
2. vážná mimořádná událost (např. živelní pohroma, požár),
3. nezbytný výdaj např. na správní poplatky, na jistotu, na nocleh,
4. na vzdělání nebo zájmovou činnost nezaopatřeného dítěte,
5. na pořízení nebo opravu nezbytného základního vybavení domácnosti,
6. hrozí sociální vyloučení (např. při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nebo při propuštění ze zdravotnického zařízení po ukončení léčby chronické závislosti atd.).

Osoba potřebuje jednorázovou pomoc při nenadálé životní události, tyto situace jsou stanovené zákonem.

Nárok vzniká v okamžiku, kdy je osoba příslušným pracovištěm Úřadu práce ČR uznána za osobu v hmotné nouzi, tzn., že se ocitla v sociální situaci uvedené v zákoně. Dávka je poskytována jednorázově, v některých případech i opakovaně.

Výše dávky se stanoví s ohledem na konkrétní potřebný a odůvodněný výdaj a s ohledem na vzniklou sociální situaci.

1. Podání formuláře v listinné podobě na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR.
2. Odeslání dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem.

Elektronický formulář žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc včetně formulářových příloh, vzorů a informací naleznete na portálu MPSV: Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc (mpsv.cz).

3. Odeslání pomocí datové schránky.

13 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Pro občany se zdravotním postižením jsou určeny různé druhy dávek a služeb, které mají přispět ke kompenzaci jejich znevýhodnění. Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením upravuje příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku, průkaz osoby se zdravotním postižením a některé benefity, které z něj vyplývají. Držitelé průkazu OZP mohou žádat o parkovací průkaz pro OZP, jehož vystavení je v kompetenci Ministerstva dopravy ČR.

O dávkách rozhoduje Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka ÚP“).Ministerstvo práce a sociálních věcí – odvolací orgán.

Poskytované dávky – přehled

Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na zvláštní pomůcku

Průkaz osoby se zdravotním postižením a některé benefity, které z něj vyplývají

Parkovací průkaz pro OZP

Nárok na příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku a na průkaz osoby se zdravotním postižením má osoba, která má bydliště na území České republiky a splňuje podmínky stanovené v zákoně o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Žádost o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením se podává na kontaktním pracovišti krajské pobočky Úřadu práce ČR podle místa trvalého pobytu oprávněné osoby

(osoba, která má nárok na dávku), a to na tiskopisech předepsaných MPSV. Podání je možné uskutečnit v tištěné (listinné) podobě vyplněného formuláře na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR nebo elektronickou formou odesláním dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem nebo odeslání prostřednictvím datové schránky.

13.1 Příspěvek na mobilitu

Občan má zdravotní postižení (pohyblivosti nebo orientace).
Příspěvek na mobilitu je opakující se nároková dávka, která je určena osobě starší 1 roku:
• která má nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením ZTP nebo ZTP/P (podle podmínek po 1. 1. 2014),
• která se opakovaně za úhradu v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována,
• které nejsou poskytovány pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče,
• z důvodů hodných zvláštního zřetele může být příspěvek na mobilitu přiznán i osobě, které jsou poskytovány pobytové sociální služby uvedené v předchozí odrážce,
• nárok na výplatu nenáleží za kalendářní měsíc, jestliže je oprávněné osobě po celý tento kalendářní měsíc poskytována zdravotní péče v průběhu hospitalizace.

Výše dávky: 550 Kč měsíčně (rok 2021). Vyplácí se tzv. zpětně, to znamená do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, za který náleží. Na žádost příjemce může být příspěvek na mobilitu vyplácen jednou splátkou vždy za 3 kalendářní měsíce, za které náležel. (Údaj platný v roce 2021.
Dávka je poskytována občanu staršímu 1 roku, který splňuje všechny zákonem dané podmínky.
Řízení o přiznání příspěvku na mobilitu se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném ministerstvem. Žádost se podává na kontaktním pracovišti krajské pobočky Úřadu práce v místě trvalého pobytu žadatele o příspěvek.
Pokud probíhá řízení o průkazu osoby se zdravotním postižením, přeruší krajská pobočka Úřadu práce řízení o příspěvku na mobilitu.
1. Podání formuláře v listinné podobě na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR.
2. Odeslání dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem.
Elektronický formulář žádosti o příspěvek na mobilitu naleznete na portálu MPSV: Žádost o příspěvek na mobilitu (mpsv.cz).
3. Odeslání pomocí datové schránky.
Příspěvek na zvláštní pomůcku je dávkou, která je určena pro osoby s těžkým zdravotním postižením. Slouží k financování pomůcek, které jim pomohou v běžném životě.

13.2 Příspěvek na zvláštní pomůcku

Občan má zdravotní postižení (tělesné, sluchové a zrakové postižení, těžká nebo hluboká mentální retardace) a potřebuje pomůcku, která mu může pomoci kompenzovat jeho zdravotní omezení.
Seznam druhů a typů zvláštních pomůcek, na které je dávka určena, je obsažen ve vyhlášce č. 388/2011 Sb. Příspěvek se poskytuje i na pomůcku, která ve vyhlášce uvedena není, a to za podmínky, že jí krajská pobočka ÚP považuje za srovnatelnou s některou z pomůcek, která ve vyhlášce uvedena je.

388/2011 Sb. Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením (zakonyprolidi.cz)
Mezi věci, přístroje, činnosti a úpravy, které jsou považovány za zvláštní pomůcky, patří například následující:
• **Úpravy automobilu** – ruční ovládání, usnadňování nastupování, nakládání vozíku.
• **Stavební práce** – stavební práce spojené s uzpůsobením bytu, koupelny nebo WC, za účelem jeho používání postiženou osobou.
• **Pomůcky usnadňující pohyb** – automobil, nájezdové ližiny, přenosná rampa, schodolez, schodišťová plošina, schodišťová sedačka, stropní zvedací systém.
• **Pomůcky pro zrakově postižené** – digitální čtecí přístroj s hlasovým výstupem, vodicí pes, DYMO kleště, indikátor barev, braillský displej, diktafon, digitální zvětšovací lupa.
• **Pomůcky pro sluchově postižené** – signalizace domovního zvonku, signalizace pláče dítěte, individuální indukční smyčka, elektronická komunikační pomůcka, telefonní zesilo
Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba se zdravotním postižením, které má charakter dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.
• osoba, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí nebo
• těžké sluchové postižení anebo
• těžké zrakové postižení.
Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku dále je, že:
• Osoba je starší 3 let (motorové vozidlo, úprava bytu), 15 let (vodicí pes), 1 roku (všechny ostatní pomůcky).
• Zvláštní pomůcka umožní osobě sebeobsluhu nebo ji potřebuje k realizaci pracovního uplatnění, k přípravě na budoucí povolání, k získávání informací, vzdělávání anebo ke styku s okolím.
• Osoba může zvláštní pomůcku využívat.
• Zvláštní pomůcka není zdravotnickým prostředkem, který je hrazen z veřejného zdravotního pojištění anebo je osobě zapůjčen příslušnou zdravotní pojišťovnou. Také nesmí jít o zdravotnický prostředek, který nebyl osobě uhrazen z veřejného zdravotního pojištění nebo zapůjčen zdravotní pojišťovnou z důvodu nedostatečné zdravotní indikace.
• Pokud je pomůckou motorové vozidlo, je také podmínkou, že se osoba opakovaně v kalendářním měsíci dopravuje a že je schopna řídit motorové vozidlo nebo je schopna být vozidlem převážena.
Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením rozlišuje, zda jde o pomůcku v ceně do nebo přes 10 000 Kč a speciální úpravu má pro motorové vozidlo.
Výše dávek se stanoví podle výše příjmu žadatele, vyžaduje se také ve většině případů 10 % spoluúčast žadatele na zaplacení pomůcky. Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku

činí 350 000 Kč;
400 000 Kč v případě příspěvku na zvláštní pomůcku na pořízení „plošiny“.
Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku na pořízení motorového vozidla činí 200 000 Kč, se zvyšujícím se příjmem se snižuje. Nejnižší výše dávky je 100 000 Kč. (Údaje platné v roce 2021.)
Žadateli staršímu 1, 3 nebo 15 let (podle typu pomůcky), který splní všechny zákonem dané podmínky.
Řízení o přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném ministerstvem. Žádost se podává na kontaktním pracovišti krajské pobočky Úřadu práce v místě trvalého pobytu žadatele o příspěvek.
1. Podání formuláře v listinné podobě na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR.
2. Odeslání dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem.
Elektronický formulář žádosti o zvláštní pomůcku naleznete na portálu MPSV: Žádost o příspěvek na zvláštní pomůcku (mpsv.cz).
3. Odeslání pomocí datové schránky.

13.3 Průkaz osoby se zdravotním postižením

Občan má zdravotní postižení (pohyblivosti, orientace nebo poruchou autistického spektra).
Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „TP“ (**průkaz TP**) má osoba se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP“ (**průkaz ZTP**) má osoba s těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP/P“ (**průkaz ZTP/P**) má osoba se zvlášť těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce, včetně osob s poruchou autistického spektra.
Vyhláška č. 388/2011 Sb. stanoví, které zdravotní stavy lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace. Specifikace stupňů postižení (středně těžké, těžké a zvlášť těžké) naleznete v kapitole 7. Obecné informace – základní pojmy.
Osoba, která je držitelem průkazu TP, má nárok na:

• vyhrazené místo k sedění ve veřejných dopravních prostředcích pro pravidelnou hromadnou dopravu osob, s výjimkou dopravních prostředků, v nichž je místo k sedění vázáno na zakoupení místenky,
• přednost při osobním projednávání své záležitosti, vyžaduje-li toto jednání delší čekání, zejména stání; za osobní projednávání záležitostí se nepovažuje nákup v obchodech ani obstarávání placených služeb ani ošetření a vyšetření ve zdravotnických zařízeních.

Osoba, která je držitelem průkazu ZTP, má nárok na stejné výhody jako držitel průkazu TP a navíc na:

• bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy osob (tramvajemi, trolejbusy, autobusy, metrem),
• slevu 75 % jízdného ve druhé vozové třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě a slevu 75 % v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy.

Osoba, která je držitelem průkazu ZTP/P, má nárok na stejné výhody jako držitel průkazu ZTP a navíc na:

• bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v pravidelné vnitrostátní osobní hromadné dopravě,
• bezplatnou dopravu vodícího psa, je-li úplně nebo prakticky nevidomá, pokud ji nedoprovází průvodce.

Další nároky osob, které jsou držiteli průkazu TP, ZTP nebo ZTP/P, upravují jiné právní předpisy.

Držitelé průkazu OZP mohou žádat také slevu na odběr zemního plynu nebo elektrické energie. Tyto slevy však nejsou stanovené právním předpisem, jejich poskytovatelé si tedy mohou určit, zda a za jakých podmínek slevu či výhodu poskytnou.

Řízení o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném ministerstvem. Žádost se podává na kontaktním pracovišti krajské pobočky Úřadu práce v místě trvalého pobytu žadatele o příspěvek, a to jedním z těchto způsobů:

1. Podání formuláře v listinné podobě na příslušné pracoviště Úřadu práce ČR.
2. Odeslání dokumentu s kvalifikovaným elektronickým podpisem.

Elektronický formulář žádosti o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením naleznete na portálu MPSV: Žádost o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením (mpsv.cz)

3. Odeslání pomocí datové schránky.

Po podání žádosti zašle krajská pobočka Úřadu práce příslušné okresní správě sociálního zabezpečení žádost o posouzení zdravotního stavu osoby.

Na základě tohoto posudku pak krajská pobočka Úřadu práce vydá rozhodnutí o tom, zda se průkaz přiznává či nikoliv. Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat. Odvolání se podává prostřednictvím úřadu, který napadené rozhodnutí vydal, o odvolání pak rozhoduje MPSV.

Problematika speciálních označení vozidel (např. parkovacího průkazu pro osoby se zdravotním postižením), jízdy na zpoplatněných komunikacích apod., nepatří do kompetence Ministerstva práce a sociálních věcí (ani krajských poboček ÚP), ale Ministerstva dopravy. Případné dotazy a

praktické problémy je proto nutné řešit s Ministerstvem dopravy či obecními úřady obcí s rozšířenou působností, které speciální označení vydávají.
Parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením je legislativně upraven v § 67 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

13.4 Parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením

Parkovací průkaz vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností.
Při užívání osobního automobilu mohou občané se zdravotním postižením z důvodu svého postižení narážet na různé překážky, parkovací průkaz a oprávnění s ním spojená jim mohou různé situace ulehčit.

- **Stát** po dobu nezbytně nutnou s autem na místech, **kde je zákaz stání.** Podmínkou je zachování bezpečnosti a plynulosti provozu a situace musí být naléhavě nutná.
- Podle vyhlášky č. 30/2001 Sb. mohou držitelé parkovacího průkazu pro OZP také **vjíždět na místa se zákazovou značkou** s dodatkovými tabulkami "Mimo zásobování" nebo "Mimo dopravní obsluhu". V naléhavých případech se také toleruje vjezd za značku s dodatkovou tabulkou "Jen zásobování", "Jen obsluha" a "Pěší zóna".
- Další výhoda pro držitele karet ZTP a ZTP/P (výhoda se neváže na parkovací kartu ale průkaz OZP – viz výše) se týká **osvobození od poplatku dálniční známky** za použití dálnice a rychlostní silnice. To platí v případě, kdy je v autě přepravován držitel průkazu OZP, a je-li držitelem vozidla postižená osoba nebo její blízká osoba. Vozidlo může být provozované domovy pro osoby se zdravotním postižením, které slouží k přepravě osob se zdravotním postižením.
- Držitelé vozidel s přiznaným průkazem ZTP či ZTP/P si také mohou požádat o **vyhrazené parkovací místo v blízkosti svého bydliště**. Žádost je třeba vyjednat na odboru dopravy obce s rozšířenou působností.
  O parkovací průkaz pro zdravotně postižené můžou žádat držitelé průkazů ZTP nebo ZTP/P. Průkazy osob se zdravotním postižením (OZP) reguluje zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením (viz výše).
  Držitelům těchto průkazů pro tělesně postižené (TP; s výjimkou sluchového postižení) vydávají obce s rozšířenou působností parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením na počkání.

Držitelé vozidel s přiznaným průkazem ZTP či ZTP/P si také mohou požádat o vyhrazené parkovací místo v blízkosti svého bydliště. Žádost je třeba vyjednat na odboru dopravy obce s rozšířenou působností.

Osoba se zdravotním postižením musí mít u sebe vždy platný průkaz ZTP nebo ZTP/P. Parkovací průkaz by měl být umístěn na viditelném místě vozidla za sklem ze strany řidiče, přední stranou s vyznačenou platností směrem ven z vozidla.

13.5 Příspěvek na péči

Nastane-li situace, kdy člověk z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládne péči o svou osobu a stane se závislým na pomoci jiné osoby.

Příspěvek na péči je poskytován osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby a slouží k zajištění pomoci při zvládání základních životních potřeb.
O příspěvku rozhoduje příslušná krajská pobočka Úřadu práce ČR.
Opravným prostředkem proti rozhodnutí o příspěvku je odvolání. O odvolání proti rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí.
Poradenství ohledně PnP Vám poskytnou sociální pracovníci v nemocnicích (LDN, PN), na městských úřadech, v domovech pro seniory.
Nárok na příspěvek má osoba uvedená v § 4 odst. 1, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle § 8, pokud jí tuto pomoc poskytuje:
• osoba blízká
• asistent sociální péče
• poskytovatel sociálních služeb
• dětský domov
• speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu
• nebo osoba, která je hospitalizovaná, které je, podle zvláštního předpisu, poskytována zdravotní péče v průběhu hospitalizace.
Příspěvek na péči může být vyplácen nejdříve od měsíce, kdy byla žádost podána, a tudíž bylo zahájeno řízení o přiznání příspěvku na péči.
Nárok na výplatu příspěvku nebo jeho části zaniká uplynutím 1 roku ode dne, od kterého příspěvek nebo jeho část náleží.
Rozlišujeme celkem **4 stupně závislosti**, které se určují podle počtu úkonů, které osoby nezvládají.
I. stupeň (lehká závislost)
II. stupeň (středně těžká závislost)
III. stupeň (těžká závislost)
IV. stupeň (úplná závislost)
Výše příspěvku se liší podle přiznaného stupně, dle věku (do 18 let věku a od 18 let věku), u III. a IV. stupně podle místa poskytování péče (doma nebo pobytové zařízení sociálních služeb).
V rámci sociálního šetření se hodnotí mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. Vymezení schopností zvládat základní životní potřeby jsou popsány v příloze č. 1 k vyhlášce č. 505/2006 Sb.
1. Fyzické podání formuláře žádosti v listinné podobě na příslušném pracovišti úřadu práce dle místa trvalého pobytu žadatele.
2. Podání formuláře o příspěvek na péči elektronicky.
Elektronické formuláře žádosti o PnP včetně formulářových příloh, vzorů a informací naleznete na portálu MPSV:
Žádost o příspěvek na péči Žádost o příspěvek na péči (mpsv.cz), **Žádost o zvýšení příspěvku na péči**
Žádost o zvýšení příspěvku (mpsv.cz), **Návrh na změnu přiznaného příspěvku na péči**
Návrh na změnu výše přiznaného příspěvku na péči (mpsv.cz)
3. Odeslání prostřednictvím datové schránky.

Žadatel musí při podání žádosti doložit průkaz totožnosti a rodný list (jedná-li se o dítě do 15 let).

Žádost a její přílohy**:**

1) Žádost o příspěvek na péči

2) Oznámení o poskytovateli pomoci. Tento formulář je nezbytné doložit spolu se žádostí. Poskytovatele služeb lze kdykoliv změnit**.**

Pokud péči zajišťuje právnická osoba (zařízení) nebo asistent sociální péče nebo jiná osoba, která není s žadatelem příbuzná, je nezbytné doložit smlouvu o poskytnutí pomoci.

3) Souhlas s předáním rodného čísla České poště, pokud má být výplata realizována poštovní poukázkou, nebo doplnit přímo do žádosti číslo účtu.

Řízení o přiznání příspěvku se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném MPSV. Řízení lze zahájit i z moci úřední. Je-li nezletilá osoba svěřena na základě rozhodnutí příslušného orgánu do péče jiné fyzické osoby, zastupuje ji v řízení o příspěvku tato fyzická osoba.

Krajská pobočka Úřadu práce kontroluje, zda byl příspěvek využit k zajištění pomoci dané osoby a zda je pomoc zaměřena na základní životní potřeby, které, podle výsledku posouzení stupně závislosti okresní správou sociálního zabezpečení, není osoba schopna zvládat samostatně. ÚP kontroluje, zda byla s poskytovatelem sociálních služeb uzavřena smlouva o poskytování sociálních služeb. O výsledku kontroly provede krajská pobočka Úřadu práce záznam do spisu. Se záznamem musí být kontrolovaný seznámen.

Žadatel o PnP musí v průběhu celého řízení poskytovat patřičnou součinnost, podrobit se sociálnímu šetření i vyšetření zdravotního stavu lékařem. Propuštění ze zdravotnického zařízení lůžkové péče musí žadatel písemně ohlásit ve lhůtě 5 dnů.

Každá z výše zmíněných osob musí písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce do 8 dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro nárok na příspěvek, jeho výši nebo výplatu.

Osoba blízká nebo asistent sociální péče, který poskytuje oprávněné osobě pomoc, jsou povinni písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce přijetí oprávněné osoby k hospitalizaci a propuštění z hospitalizace, a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala. Tuto povinnost má i zařízení sociálních služeb a dětský domov.

Město Rotava

Městský úřad Rotava

Rada města Rotava

Michal Červenka	Telefon: +420 773 558 295		Starosta
Mgr. Jaroslava Červenková, DiS.			Člen - Rada
Christos Duludis			Člen - Rada
Martin Rezek	Telefon: +420 778 528 019		Místostarosta -Rada,
Ing. Jan Slíva			Člen - Rada

Odbor ekonomiky a majetku

Lenka Dvořáková	Telefon: +420 359 574 142 Mobil: +420 777 759 284	dvorakova@rotava.cz	Referentka - bytové hospodářství
Bc. Dana Félová	Telefon: 359 574 137	felova@rotava.cz	Referentka - účetní
Ludmila Rauová	Telefon: 359 574 143 Mobil: 777 759 284	rauova@rotava.cz	účetní SVJ
Ladislava Vázlerová	Telefon: 359 574 142 Mobil: +420 777 759 284	vazlerova@rotava.cz	Referentka - vodní a tepelné hospodářství
Bc. Markéta Hanáková	Telefon: +420 359 574 135	hanakova@rotava.cz	Referentka

Odbor rozvoje a investic města

Bc. Veronika Kovacsová	Telefon: +420 359 574 134 Mobil: +420 778 702 671	kovacsova@rotava.cz	referentka
František Pleier	Telefon: 359 574 134 Mobil: +420 770 170 648	pleier@rotava.cz	Referent - technik
Pavel Troják	Telefon: +420 359 574 138 Mobil: +420 777 732 730	trojak@rotava.cz	Referent

Podatelna a pokladna

Krista Bauerová	Telefon: +420 359 574 130 Mobil: +420 777 926 975	podatelna@rotava.cz	referentka
Květa Račáková	Telefon: +420 359 574 130 Mobil: +420 777 926 975	podatelna@rotava.cz	Sekretariát starosty, podatelna

Lékaři Rotava

MUDr. Rozsíval Oldřich	Telefon: +420 352 668 187	ordinace-rotava@seznam.cz	Praktický lékař
MUDr. Ambrož	Telefon: +420 352 668 237		Praktický lékař

Základní a mateřská škola Rotava

Mgr. Jaroslava Červenková, DiS.	Telefon +420 352 668 409	zs@zs.rotava.cz	Ředitelka organizace
Mgr. Jaroslava Šůsová	Telefon +420 352 668 409	Jaroslava.susova@zs.rotava.cz	Zástupkyně ředitelky, výchovný poradce

ORP Kraslice

Městský úřad Kraslice

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Ivana Rážová razova@meu.kraslice.cz	vedoucí odboru Tel: 352 370 438	114 Linka: 438
Bc. Věra Dörflerová dorflerova@meu.kraslice.cz	sociálně právní ochrana dětí Tel: 352 370 467	112 Linka: 467
Lenka Lisová lisova@meu.kraslice.cz	sociální pracovník, péče o staré občany nebo postižené občany Tel: 352 370 454	116 Linka: 454
Bc. Aneta Švárová svarova@meu.kraslice.cz	sociálně právní ochrana dětí, náhradní rodinná péče Tel: 352 370 437	110 Linka: 437
Mgr. Alena Stellnerová stellnerova@meu.kraslice.cz	kurátor pro dospělé, manažer prevence kriminality Tel: 352 370 456	115 Linka: 456
Josef Chlouba, DiS. chlouba@meu.kraslice.cz	kurátor pro děti a mládež Tel: 352 370 455	113 Linka: 455
Mgr. Jana Tittelová tittelova@meu.kraslice.cz	sociální pracovník Tel. 352 370 491	113 Linka: 491

Odbor správních věcí, obecní živnostenský úřad

Kutilová Naděžda kutilova@meu.kraslice.cz	cestovní doklady Tel: 352 370 486	213 Linka: 486
Gerdová Eva gerdova@meu.kraslice.cz	občanské průkazy, evidence obyvatel Tel: 352 370 421	213 Linka: 421

Pohanková Lucie

pohankova@meu.kraslice.cz	obecní živnostenský úřad Tel: 352 370 481	312 Linka: 481